

Pol ndê bapia tên lau Rom-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc tên lau sêkên whin-nga nan sêndöc malac atu Rom. In to tên ndoc in mbo malac Korin, ma kên tên awê dan ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kên tên lau malac Rom-nga. Pol tac whin bu ndic lau Rom-nga kêsi, ma in to bapia dindéc mun, bu whê mêtê nan in gêm, nan ñahu sa.

Lau ñatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôn lau gameñ apa-nga, ma in to 2:1-29 hêganôn in dau ndê lau Israel-nga. In tôc yêc awê bu yac lau hoñ dakôm sac, ma tu yac neñ sac-nga, dec yac hoñ dawêkain señ dambac ndu-nga. Magoc Anötö kêmasañ lêt bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nan bu kên whin gêt atu nan Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nan Anötö sam in bu ñamalac gitên.

Ma Pol bu whê sa bu Anötö sam yac bu lau gitên ñambwa dom, magoc in kên Ñalau Dabuñ tên yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nan dajan wambu Anötö, ma dasa neñ lêt gitên ti dabuñ. Bocdinañ Pol to yom pi lêt ñayham tu dasa-nga, ma dapin daun dôn ma dahu mêtê sac sin. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôc asê bu in ñalôm ñawapac pi in dau ndê lau Israel-nga nan sêkên whin dom, ma in tac whin ñandô bu sêkên whin Yisu.

Pol gic hu ndê yom têt lau Rom-nga

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ngac akiñ, gato bapia dindéc. Anötö kêgalêm aô sa gati in ndê †apotel, ma kêyaliñ aô sa bu wahoc in ndê ñawaê ñayham asê.

² Ñawaê ñayham dau Anötö kêmatiñ tidôn muñ su, ma in ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabuñ.

³⁻⁴ Ma yom dau hêganôn in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau. In ti ñamalac nañ sa akêñ Kiñ Dawid ndê toñ. Ma tiñambu Anötö uñ in sa akêñ lau batê-nga ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, dec tôc asê tiawê bu in Anötö Atu.

⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyaliñ yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu in ndê ñaê-nga, dec kêkiñ yac bu añgalêm lau sa yêc gameñ hoñ bu s êkêñ whiñ in, ma tu dinañ-nga dec dança wambu in ndê yom.

⁶ Ma galem dau têt mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinañ.

⁷ Aô gato bapia dindéc têt mac lau Rom-nga hoñ nañ Anötö tac whiñ mac, ma kêgalêm mac sa ati in ndê lau dabuñ. Mwasin ti yom malô têt mac hoñ akêñ Damañ Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsi

⁸ Gêñ ñamata-nga aô wasôm têt mac bu tôm bêc hoñ, aô gateñ mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam dançe aneñ Anötö tu mac hoñ-nga. Ñahu bu yêc gameñ hoñ lau sêngô mac nem akêñ whiñ ñawaê.

⁹ Ma Anötö naŋ aö gam akiŋ ti aneŋ ŋalôm sambuc, ma gahoc iŋ Atu ndê ŋawaê ŋayham asê, naŋ kêyalê bu yomandô aö gauc gêm mac ŋapaŋ,

¹⁰ têtj têtj honj naŋ gateŋ mbec. Ŋasawa baliŋ su, aö atac whiŋ bu wandic mac kêsi, ma kwahic dec aö gateŋ mbec têtj Anötö bu lic aö neŋ gauc dinaŋ ŋayham, ma lêt gatam su têtj aö bu watêtj mac waloc.

¹¹ Bu aö atac whiŋ ŋandô bu walic mac, tu bu wakêtj Ŋalau Dabuŋ ndê mwasinŋ ŋatô lom mac bu puc mac dôŋ.

¹² Ma têtj ndoc yac dambo dawhiŋ dauŋ, naŋ mac nem akêtj whiŋ ma aö neŋ gakêtj whiŋ, oc piŋ yac honj dôŋ bu dalhac ŋaŋga.

¹³ O asidôwai, aö atac whiŋ bu mac aŋyalê bu têtj daêsam aö gauc gêm bu watêtj mac waloc, magoc gêtj daêsam kalhac aö ahuc e meŋ têtj kwahic dec. Aö gam mêtê yêc lau apa si gameŋ ŋatô, ma aneŋ gwelenj dau gêm ŋandô su. Boc-dinaŋ aö gauc gêm bu wakôm gwelenj kaiŋ tigenj wawhiŋ mac e gwelenj dau ŋandô sa yêc mac-ŋga whiŋ.

¹⁴ Gwelenj dau gic aö ŋawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau naŋ lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhiŋ.

¹⁵ Tu dinaŋ-ŋga dec aö neŋ ŋalôm kac aö bu wanem mêtê mac lau Rom-ŋga awhiŋ.

Anötö ndê ŋawaê ŋayham ti ŋaclai

¹⁶ Bu aö mayanŋ tu Anötö ndê ŋawaê ŋayham-ŋga dom. Ŋahu bu Anötö ndê ŋaclai yêc yom dau, bu nem lau naŋ bu sêkêtj whiŋ, naŋ si. Iŋ

gic bata tênh lau Israel-nga mun, ma tênh lau nan lau Israel dom, nan tinambu.

¹⁷ Nawaê ngayham dau ndê naclai yêc bu nem lau si, nahu bu nawaê dau tôc lênh nan Anötö kên bu namalac sêti lau gitên, nan asê. Lênh dau lênh dakên whin-nga, ma nalên dan mba. Tôm yom nan propet akwa dan to yêc bocdec bu:

Lau gitên oc sêndöc tali tu si sêkên whin-nga.
[Hab 2:4]

Namalac hoj sêkôm giso

¹⁸ Anötö nan ndöc undambê, kwahic dec tôc in ndê nalôm asê tênh yac.* In tac nandê tênh lau nan sêpuc dômbwê in, ma sêkôm mêtê sac. Nac si mêtê sac kêgwiniy yom nandô dôn.

¹⁹ Gitôm bu lau nom-nga sênjalê yom nandô pi Anötö, bu gên nan in kôm, nan whê in sa tiawê tênh nac su.

²⁰ Lau dan sêlic Anötö su dom, yomandô! Tigen tênh ndoc in kên undambê ti nom e men tênh kwahic dec, nan sêlic gên hoj nan in kên. Ma gên dau whê in ndê nahu sa ma tôc in ndê naclai atu nan yêc titêm-titêm, nan asê tiawê. Tu dina-nga dec namalac dan oc tôm dom bu pa dau ma sôm bu in gêm gauc Anötö.

²¹ Lau nom-nga sênjalê bu Anötö dê mbo, magoc sêtoc in sa ti nac si Anötö, ma sem danje in tu gên dan-nga dom. Nac sêhê gauc pi yom

---

* **1:18** Tênh ndoc Yisu mbac ndu pi a gicso dau, nan tôc asê bu Anötö tac nandê tu namalac si sac-nga. Magoc tu Yisu hóc nandê dau ô lau nom-nga su, dec tôc asê bu in tac whin lau nom-nga hoj ma tec bu dan ninga. Alic Rom 2:4; 3:26; 8:3; ma Jon 3:16.

ɲambwa-ɲambwa daêsam e ɲasec kôm ɲac si ɲalôm ahuc.

²² ɲac sêtoc dau sa bu ɲac lau ti gauc, magoc ɲac lau gauc mbasi.

²³ ɲac sêtec bu sênem akiɲ Anötö naɲ mbo titêm-titêm, magoc sem akiɲ gêɲ naɲ gic waê bu niɲga. ɲac sêhu Anötö ti ndê ɲawasi atu siɲ, ma sem akiɲ gwam naɲ ɲac dau sêmasaɲ sem ɲamalac aɲgô, mbac aɲgô, bôc aɲgô, ma mboc aɲgô.

²⁴ Tu dinaɲ-ɲga dec Anötö hu ɲac siɲ bu sêkôm mêtê ɲalôm ɲagalac-ɲga tôm si atac whiɲ. Ma sêkôm mêtê ɲadômbwi pi dau ɲamlic gitôm gêɲ ɲambwa-ɲga.

²⁵ ɲac sêpuc dômbwê Anötö ndê yom ɲandô, ma yom tasaɲ gêm ɲac si ɲalôm ahuc. ɲac sêtec bu sênem akiɲ Anötö naɲ kêɲ gêɲ hoɲ, ma sêhu iɲ siɲ ma sem akiɲ gêɲ naɲ iɲ kêɲ. Magoc iɲ gêɲ hoɲ ɲadau, ma ɲayham bu yac tampiɲ iɲ tôm bêc hoɲ. Yomandô!

²⁶ Tu ɲamalac si giso-ɲga, dec Anötö hu ɲac siɲ bu sêkôm gêɲ mayaɲ-ɲga tôm ɲac si ɲalôm ɲagalac kêgilí ɲac. ɲac si lauwê sêhu lauwê ti ɲac si lêɲ solop sêmbo sêwhiɲ dauɲ-ɲga siɲ, ma sêsa lêɲ so.

²⁷ Ma ɲalêɲ tigeɲ laungac sêhu lauwê ti ɲac si lêɲ solop siɲ ma mêtê atac ɲagalac pi dandi-ɲga gêm ɲac ahuc sambuc. Laungac sêkôm mêtê mayaɲ-ɲga sêwhiɲ laungac, ma tu dinaɲ-ɲga sêtap ɲagêyô naɲ gic mêtê sac kaiɲ dinaɲ ɲawaê, naɲ sa yêc dau si ɲamlic.

²⁸ ɲamalac sêlic ɲayham bu s êpuc dômbwê

Anötö, ma tu dinaŋ-ŋga iŋ hu ŋac siŋ e ŋac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê naŋ gic ŋamalac ŋawaê dom.

²⁹ Mêtê sac tidau-tidau gêm ŋac si ŋalôm ahuc. Ŋac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayan-ŋga, ŋac tagatu gêŋ, ŋac sêlic lau ŋatô sac, sic ŋamalac ndu, sêŋgalôm lau, sêkôm gêŋ daésam bu sêtim lau ma sêŋsau ŋac, ma sêsec lau.

³⁰ Ŋac sêŋgôliŋ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ŋatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêŋ sac ŋapaŋ, ma ŋac daŋgapêc ŋawahô têtŋ dinda ti dambai.

³¹ Ŋac lau gauc mbasi-ŋga, ma yom bocke naŋ sêsôm, naŋ sêkôm ŋandô sa dom. Ŋac lau ŋalôm ŋadandi-ŋga naŋ atac tec lau ma tawalô ŋac dom.

³² Lau sac dau sêŋyalê bu Anötö sôm tidôn su bu lau naŋ sêkôm mêtê sac kaiŋ bocdinaŋ, oc sêmbac ndu. Tigen ŋac sêkôm sac sêsiŋ su eŋ. Ma gêŋ daŋ whiŋ bocdec bu, lau ŋatô naŋ sêkôm mêtê sac tôm ŋac dau sêkôm, naŋ sêlic ŋac ŋayham.

2

Anötö ndê lêŋ êmatôc lau-ŋga

¹⁻³ Yac taŋyalê bu têtŋ ndoc Anötö êmatôc lau naŋ sêkôm sac kaiŋ dinaŋ, dec iŋ oc êmatôc ŋac êŋkuc yom ŋandô pi ŋac. Bocdinaŋ dec am asa naŋ kêgôliŋ yom pi lau ŋatô, ma sam ŋac bu lau sêkôm sac-ŋga, naŋ êmyalê bu am kêgôliŋ yom pi daôm whiŋ, bu am ŋamalac kôm sac-ŋga whiŋ. Ma am oc tôm dom bu êmasaŋ yom têtŋ

Anötö tu daôm nem sac-nga ma lhö su in ndê matôc.

⁴ Am ngô su naŋ! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê ñalôm dôŋ ma kêmatôc yac ñagahô dom. Am gêlic in ndê lêŋ dinaŋ bu gêŋ ñambwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêŋ dinaŋ tu bu kêŋ ñasawa têŋ yac bu danem daun kwi-nga, a?

⁵ Magoc am nem ñalôm ñadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinaŋ-nga am daôm gic Anötö ndê atac ñandê sa tu daôm-nga, ma oc yêc tôm bêc ñambu-nga naŋ Anötö dau oc tôc in ndê matôc gitêŋ ma in ndê atac ñandê asê.

⁶ Têŋ bêc dinaŋ, in oc kêŋ ñagêyô têŋ lau hoŋ êŋkuc ñac tigen-tigen si mêtê.

⁷ Lau naŋ sêsap mêtê ñayham dôŋ ñapaŋ ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasiŋ sêndôc tali ñapaŋ-nga ma ñawasi ti waê atu sa, naŋ Anötö oc kêŋ ñac sêndôc tali ñapaŋ.

⁸ Magoc lau naŋ sêkôm gêŋ hoŋ tu sêpo dau sa-nga, ma sêtec yom ñandô ma sêsap mêtê sac dôŋ, naŋ oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa.

⁹⁻¹⁰ Aêc! Lau hoŋ naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ oc sêtap ñawapac ti ñasac sa. Tigen lau naŋ sêkôm mêtê ñayham, naŋ oc sêtap ñawasi ti waê ñayham ma yom malô sa. Oc ñandô sa pi lau Israel-nga sêmuŋ, goc lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêŋkuc.

¹¹ Bu têŋ ndoc Anötö oc êŋsahê lau pi ñac si mêtê, naŋ in oc toc lau toŋ daŋ sa hôc gêlêc lau toŋ daŋ dom.

¹² Bu lau hoŋ naŋ sêkôm sac, naŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau naŋ lau Israel-nga

dom, naŋ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, naŋ oc sêtap matôc sa tu yomsu-ŋga dom, ŋac dau si giso oc tiŋ ŋac su. Ma lau Israel-ŋga naŋ sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, naŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa êŋkuc yomsu dau.

¹³ Bu Anötö oc sam ŋamalac daŋ bu ŋamalac gitêŋ tu in ŋgô yomsu-ŋga ŋambwa lec dom. Tigeŋ ŋamalac naŋ sôc yomsu dau ŋapu ma daŋga wambu ŋapep eŋ, naŋ Anötö oc sam in bu ŋamalac gitêŋ.*

¹⁴ Magoc lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, naŋ ŋalêŋ bocke? Ŋac bu sêkôm mêtê ŋayham naŋ tôm yomsu whê sa, dec tôc asê bu ŋac dau si yomsu yêc bocdinaŋ.

¹⁵ Ma tôc asê bu lêŋ gitêŋ tôm yomsu whê sa têtŋ yac, naŋ yêc ŋac si ŋalôm. Ma ŋac dau sêtôm bu sêŋsahê si lêŋ ma sêŋyalê yêc ŋac si ŋalôm, mêtê bocke naŋ sêkôm solop, ma mêtê bocke naŋ sêkôm so.

¹⁶ Yom hoŋ dindéc ŋahu oc tiawê têtŋ bêc naŋ Anötö oc kêŋ Yisu Kilisi êŋsahê lau hoŋ, êŋkuc ŋac si yom naŋ yêc siŋ dau yêc ŋac si ŋalôm. Ŋawaê ŋayham naŋ aô gahoc asê, naŋ whê gêtŋ hoŋ dinaŋ sa.

Lau Israel-ŋga ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau naŋ ambo gameŋ bocke, ma asam daôm bu lau Israel-ŋga, aŋgô su naŋ. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses

---

* **2:13** Tiŋambu Pol tôc asê tiawê bu ŋamalac daŋ oc tôm dom bu êŋkuc yomsu hoŋ timala e Anötö lic in bu ŋamalac gitêŋ - alic Rom 3:20, 23.

ndê yomsu su-nga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a?

¹⁸ Bocke? Mac aňyalê lêŋ naŋ Anötö tac whiŋ, ma gauc gêm bu mac ahôc gêlêc lau ŋatô tu mac aňyalê yomsu-nga, a?

¹⁹⁻²⁰ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom ŋandô, dec tac whiŋ bu andôhôn lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau naŋ tandô pec, me alic daôm gitôm ya ŋawê bu pô lau naŋ sêmbo ŋasec ŋalôm, a?

²¹ Mac andôhôn lau ŋatô, ma bocke dec andôhôn daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kaŋ gêŋ dom. Mac daôm akôm, me mba?

²² Mac asôm têŋ lau bu sêkôm mêtê mockaiŋ-nga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têm ŋatô mac asôc lôm naŋ lau sem akin gwam sêmbo, ma am kaŋ gêŋ, me mba?

²³ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-nga, magoc têŋ ndoc mac aŋgili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac.

²⁴ Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm:

Lau gameŋ apa-nga sêpu Anötö ndê ŋaê tu mac nem lêŋ sac-nga. *[Ais 52:5]*

²⁵ Am ŋac naŋ sêsê am nem ŋamlic ŋatô su kêkuc lau Israel-nga si †pwac, naŋ ŋgô. Am bu daŋam wambu yomsu hoŋ, dec gêŋ naŋ sêkôm têŋ am ŋamlic, naŋ gêŋ ti ŋahu ŋayham. Magoc am bu êmgili yomsu, dec gêŋ naŋ sêkôm têŋ am, oc nditôm gêŋ ŋambwa. Yêc Anötö aŋgô-nga am oc tôm ŋac †gameŋ apa-nga naŋ sêsê iŋ ŋamlic ŋatô su dom.

²⁶ Ma lau naŋ sêsê ŋac si ŋamlic ŋatô su dom, magoc sêkôm mêtê ŋayham tôm yomsu whê sa,

nañ Anötö oc lic ñac gitôm lau nañ sêsê ñac si ñamlic ñatô su.

²⁷ Ma ñgac nañ sêsê in dom, magoc kôm gêñ nañ kêkuc yomsu, nañ oc puc am nem giso asê. Nahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêkuc pwac sêsê ñamlic-nga, magoc am ñgac êñgilì yomsu-nga.

²⁸ Lau si nahu sêti lau Israel-nga ñandô sip gêñ ñamlic-nga dom. Ma pwac sêsê ñamlic-nga nañ nahu andô hêganôñ gêñ nañ sêkôm têñ ñamlic, nañ dom.

²⁹ Mba! Lau nañ sêmasañ si ñalôm ñapep yêc Anötö anğô-nga, nañ sêti lau Israel-nga ñandô. Ma pwac sêsê ñamlic-nga ña-ñahu andô, nañ yomsu nañ sêto sip bapia, nañ oc tôm dom bu kôm ñandô sa. Magoc gwelen nañ Nalau kôm mbo ñamalac si ñalôm, nañ kôm pwac dau ña-ñahu andô ñandô sa. Ñamalac kain ñinan hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-nga dom, tigen in tap waê sa yêc Anötö dau.

3

Mêê sac oc tôm dom bu nem ñandô ñayham

¹ Bocdinañ lau Israel-nga sêtap mwasiñ bocke sa tu sêti lau Israel-nga, nañ hêc gêlêc lau ñatô si mwasiñ su? Ma ñac si pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga oc nem ñac sa ñalêñ bocke?

² Anğô! Lau Israel-nga sêtap mwasiñ tidau-tidau sa. Gêñ ñamata-nga ñac lau dau ñinan Anötö kêñ in ndê yom sip ñac apai amba.

³ Magoc lau Israel-nga ñatô bu sêkêñ whin Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ñac

si sêkêñ whiñ dom-nga, dec Anötö oc hu yom nañ inñ gic bata su, nañ siñ, me?

⁴ Mba andô! Tôm bu ñamalac hoñ sêti lau sêñsau tasan-nga, magoc Anötö oc tôm dom bu señ yom dañ nañ inñ kêmatinñ tidôn, nañ su. Tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm:

Yom hoñ nañ am sôm, nañ oc sêlic bu yom ñandô eñ.

Ma lau bu sêñsahê am, dec oc tôm dom bu sêtap am nem giso dañ sa. *[BW 51:4]*

⁵ Lau ñatô gauc gêm gauc ñambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neñ lêñ sac-nga tôc Anötö ndê lêñ gitêñ asê yêc awê, dec tu sake-nga inñ atac ñandê têñ yac? Inñ bu kêñ ñagêyô têñ yac, dec oc solop dom.”

⁶ Gauc dinanñ inñ so sambuc! Bu bocdinanñ, goc Anötö oc êmatôc lau nom-nga ñalêñ nde?

⁷ Ma lau ñatô sêsôm, “Aneñ yom tasanñ tôc Anötö ndê yom ñandô asê tiawê e lau sêhoc inñ ndê waê asê ñapanñ. Bocdinanñ tu sake-nga inñ gêlic aö gitôm ñgac sac dañ ma kic aneñ yom bu watap matôc sa?”

⁸ Oyaê, añgô su nañ! Yom bu bocdinanñ, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ñandô ñayham-nga.” Magoc bocdinanñ dom. Lau ñatô sêñsau ma sêñgôlinñ yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ñalhô dinanñ sa yac whañsunñ. Oc sêtap ñagêyô sac sa tu ñac si yom tasanñ dinanñ-nga.

Namalac gitêñ dañ mbo dom

⁹ Bocke, yac lau Israel-nga mba lêñ nañ asa ambo Anötö añgô-nga, nañ hóc gêlêc lau ñatô

si su, me? Mba andô! Tôm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-nga ma lau apa hoŋ sêmbo sac ŋa-ŋaclai ŋapu.

¹⁰ Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Ŋamalac gitêŋ daŋ mbo dom andô.

¹¹ Ma ŋamalac daŋ kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti iŋ ndê gêŋ-nga lec dom.

¹² Lau hoŋ sêpuc dômbwê Anötö e sêti gêŋ ŋapopoc-nga. Ŋamalac gitêŋ daŋ mbo dom. Mba andô! *[BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]*

¹³ Ŋac si whasuŋ sac sambuc, gitôm gêŋ batê naŋ sêŋsuhuŋ si dom, ma ŋasu pôm gameŋ kwi. Ma ŋac lau sêsôm yom tasan-nga. Yom naŋ sa ŋac tôkwa, naŋ gitôm mboc ŋamalic sac. *[BW 5:9; 140:3]*

¹⁴ Ŋac sêpucbo lau ŋawahô, ma yom ŋamakic gêm ŋac si whasuŋ ahuc. *[BW 10:7]*

¹⁵ Ŋac lau hôp-hôp tu sêkêc dac siŋ-nga.

¹⁶ Ma gameŋ bocke naŋ sêmbo, naŋ sêkôm tisac ma sêkêŋ ŋawapac têŋ lau.

¹⁷ Ŋac sêŋyalê lêŋ yom malô-nga dom. *[Ais 59:7-8]*

¹⁸ Ma ŋac sêtöc Anötö daŋ dom. *[BW 36:1]*

¹⁹ Yac taŋyalê bu Moses ndê yomsu hoŋ hêganôŋ lau naŋ sêmbo yomsu dau ŋapu. Tu dinaŋ-nga lau hoŋ si yom mba, ma ŋac hoŋ sic waê bu sêtap Anötö ndê matôc sa.

²⁰ B ocdinaŋ ŋamalac daŋ mbo dom, naŋ tôm bu êmasaŋ yomsu sambob ŋapep e Anötö lic iŋ bu ŋamalac gitêŋ. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac neŋ sac asê têŋ yac.

Yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-nga

²¹ Kwahic dec Anötö tôte lêng dati lau gitêŋ-ŋga asê, naŋ ŋahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêng dau muŋ su.

²² Lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi, naŋ sêtap lêng dau sa su, ma Anötö gêlic ŋac bu lau gitêŋ. Lêng tigenŋ dinaŋ gic waê lau Israel-ŋga ti lau sambob.

²³ Ŋahu bu yac hoŋ yac lau dakôm sac-ŋga, ma tu yac neŋ sac-ŋga, dec gitôm dom bu datigasuc Anötö ti iŋ ndê ŋawasi atu.

²⁴ Magoc yac hoŋ datôm bu dati lau gitêŋ tu gwelenŋ naŋ Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-ŋga. Anötö kêmasaŋ lêng dinaŋ bu êmwasiŋ yac ŋambwa eŋ.

²⁵ Iŋ kêŋ Yisu gitôm da bu hôte ŋandê ô yac neŋ sac ŋagêyô, ma dakêŋ whiŋ bu dac naŋ iŋ kêc siŋ, naŋ hê wamba yac su têng Anötö. Ŋalêng dinaŋ iŋ tôte asê bu iŋ Anötö gitêŋ. Bu iŋ gêlic sac gitôm gêŋ ŋambwa dom, magoc lau naŋ sêkôm sac muŋ-ŋga, naŋ iŋ hê ŋac si yom dôŋ. Ma iŋ kôte ndê ŋalôm dôŋ

²⁶ e iŋ kêŋ lau hoŋ si sac ŋagêyô pi Yisu. Bocdinaŋ kwahic dec Anötö tôte asê bu iŋ dau iŋ gitêŋ, ma iŋ kêmasaŋ lêng bu sam lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ bu lau gitêŋ.

²⁷ Bocdinaŋ ŋamalac daŋ gitôm dom bu toc dau sa. Ŋahu bu Anötö oc lic ŋamalac daŋ bu ŋamalac gitêŋ tu lêng yomsu-ŋga dom, magoc tu lêng dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga.

²⁸ Mêtê naŋ yac ahoc asê, naŋ sôm bu yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, ma tu yac neŋ sakiŋ taŋkuc yomsu-ŋga dom.

²⁹ Bocke? Anötö in lau Israel-nga tawasê si Anötö, me? Mba! In lau Israel-nga si Anötö, ma lau gameñ apa-nga si Anötö bocdinañ.

³⁰ Bu Anötö tigenj dê mbo, nañ sam lau hoñ nañ sêkêñ whiñ Yisu bu lau gitêñ, lau nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic ñatô-nga, ma lau nañ sêñkuc pwac dau dom bocdinañ.

³¹ Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêñ dakêñ whiñ-nga tu bu aseñ Moses ndê yomsu su-nga, me? Aö wasôm têñ mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôñ.

4

Abraham kêñ whiñ Anötö dec ti ñgac gitêñ

¹ Gauc nem abañ Abraham ndê lêñ, oc whê gêñ sake sa têñ yac?

² Anötö sam Abraham bu ñgac gitêñ tu gêñ nañ in dau kôm-nga, a? Bu bocdinañ, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anötö gêlic in ñalêñ bocdinañ dom.

³ Bu sêto yom yêc, nañ sôm bocdec bu:

Abraham kêñ whiñ Anötö, ma tu dinañ-nga
Anötö gêlic in bu ñgac gitêñ. *[Gen 15:6]*

⁴ Ñgac nañ kôm gwelen nañ kôc in ndê ñaôli sa tôm mwasiñ ñambwa dom. In tap ñaôli dau sa tu in kôm gwelen-nga.

⁵ Magoc asa nañ bu kêñ whiñ Anötö, dec Anötö oc êmwasiñ in ñambwa ma lic in bu ñamalac gitêñ. In tap mwasiñ dau sa tu in kôm gwelen dañ-nga dom, magoc tap sa ñambwa tu in ndê kêñ whiñ-nga. Anötö dau kêmasañ lêñ bu lau sac sêti lau gitêñ.

⁶ Kiñ Dawid sôm yom kaiñ tigen pi ñamalac nañ Anötö kêmwasin ma sam in bu ñamalac gitên, nañ tap mwasin dau sa ñambwa, ma tu gwelen nañ in kôm-nga dom. Dawid to yom ma whê ñamalac kaiñ dinañ ndê ñahu atac ñayham-nga sa bocdec bu:

⁷ Mac lau nañ Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ñayom sin, nañ atac ñayham sa.

⁸ Ma am asa nañ Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, nañ atac ñayham sa bocdinañ. *[BW 32:1-2]*

⁹ Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-nga nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga, nañ tawasê, me gic waê lau nañ sêñkuc pwac dau dom, nañ sêwhin? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu ñgac gitên tu in ndê kên whin-nga.

¹⁰ Bocke? Sêsê Abraham ndê ñamlic ñatô su, dec Anötö gêlic in bu ñgac gitên, me? Wasôm mba. Anötö sam in bu ñgac gitên muñ su.

¹¹ Têñ têm sêsê Abraham su dom, nañ in kên whin, dec Anötö sam in bu ñgac gitên. Ma tinambu Anötö kêmatin pwac sêsê ñamlic-nga tên in, gitôm dôhôn dan, bu puc yom pi in ti ñgac gitên tu kên whin-nga, nañ dôñ. Bocdinañ Abraham in ti lau gameñ apa-nga nañ sêsê ñac dom magoc sêkên whin, nañ hon si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu ñgac gitên, goc ñalên tigen Anötö oc sam lau dau bu lau gitên.

¹² Ma lau Israel-nga nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic-nga, nañ bu sêkên whin, dec Abraham ti ñac si damba bocdinañ. Bu ñac lau dau sêñkuc

Abraham ndê lêng kêng whin-nga, nan in kékuc têng têm sêsê in su dom.

¹³ Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom têng in ti in ndê lau wakuc, bu nac oc sêwêkain nom sambuc. Nac sêtap mbec dau na-ndô sa tu lêng sêkêng whin-nga nan kôm nac sêti lau gitêng yêc Anötö anğô-nga, ma tu sêngkuc yomsu-nga dom.

¹⁴ Lau bu sêtap Anötö ndê mbec namwasin sa tu sêngkuc yomsu-nga, dec lêng dakêng whin-nga gitôm gêng nambwa, ma mwasin nan Anötö gic bata bu kêng têng Abraham, nan gitôm gêng nambwa bocdinañ.

¹⁵ Nahu bu lau hon nan sênggili Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, nan sic waê bu oc sêtap Anötö ndê atac ndê sa. Yomsu bu mba, goc yom tanğili yomsu-nga mba bocdinañ.

¹⁶ Ma bocdinañ lau nan sêkêng whin, nan sêtap yom nan Anötö gic bata têng Abraham, nan na-ndô sa gitôm mwasin nambwa. Ma Anötö puc yom nan in gic bata têng Abraham ndê lau wakuc, nan dôn. In puc dôn têng lau Israel-nga nan sêkôc in ndê yomsu sa, nan tawasê dom, magoc puc dôn têng lau nan sêngkuc Abraham ndê lêng kêng whin-nga sêwhin. Tu dinañ-nga Abraham ti yac hon neñ damañ.

¹⁷ Tôm yom nan Anötö sôm têng Abraham, nan sêto yêc bocdec bu:

Aô wakôm am ti lau toñ daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinañ Abraham nan kêng whin Anötö, nan ti yac hon neñ damañ yêc Anötö anğô-nga.

Ma Anötö, in Anötö nan ndê ñaclairi atu yêc bu un lau batê sa sêmbô tali tiyham, ma bu sôm yom ña awha goc gêñ nan yêc dom, nan meñ hóc asê.

¹⁸ Abraham takwê gêñ nan lau hon gauc gêm bu tòm dom bu oc ñandô sa. Ma Anötö tóc tata hon têt Abraham goc sôm têt in bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinañ. *[Gen 15:5]*

Abraham kêt whiñ Anötö, dec kôm in ti lau ton daêsam si damba.

¹⁹ Abraham kêyalê bu in ndê yala ti 100 su, ma in ndê licwalô pacndê su. Ma in kêyalê bu Sara ndê têt kôc balêkoc-nga pacndê. Tigen in kôc in ndê kêt whiñ dôt ñanga,

²⁰ ma atac lu-lu dom pi gêñ nan Anötö gic bata têt in. In kêt whiñ ñanga, ma po Anötö ndê waê sa.

²¹ In kêyalê tidôt bu Anötö ndê ñaclairi yêc bu kôm gêñ nan in gic bata, nan ñandô sa.

²²⁻²³ Tu dinañ-nga dec sêto yom yêc bocdec bu: Anötö gêlic in bu ngac gitêt. *[Gen 15:6]*

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-nga dom.

²⁴ Sêto tu yac lau nan dakêt whiñ Anötö nan un yac neñ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-nga. Tu yac neñ dakêt whiñ-nga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitêt bocdinañ.

²⁵ Anötö kêt Yisu mbac ndu tu yac neñ sac-nga, ma un in sa tiyham dec kêmasañ lêt bu dati lau gitêt.

5

Dati lau gitêt ña-ñandô

¹ Bocdinañ, tu yac neñ dakêñ whiñ-nga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitêñ. Ma tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, dec dambo Anötö anğô-nga ti atac pa su eñ.

² Yisu gêlêc gatam su têtñ yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñalôm, tu yac neñ dakêñ whiñ-nga. Yac datap mwasiñ dau sa su, ma bocdinañ dec dambo ti atac ñayham tu gêtñ nañ dakêñ batañ dambo, nañ bu oc datap Anötö ndê ñawasi sa.

³ Ma gêtñ dañ tiyham. Ñawapac bocke nañ dahôc tu dakêñ whiñ Yisu-nga, nañ dahôc ti atac ñayham bocdinañ. Bu yac tanyalê bu gêtñ wapac nañ pi yac, nañ gêm yac sa bu dalhac ñaŋga.

⁴ Ma yac bu dati lau dalhac ñaŋga-nga, dec tôc asê bu yac lau nañ datôm bu dahôc gêlêc saê. Ma tu yac dahôc gêlêc saê-nga, dec puc yac dôñ bu dakêñ batañ gêtñ nañ Anötö gic bata.

⁵ Ma yac neñ dakêñ batañ oc ñandô mbasi dom, ma bocdinañ yac oc mayañ daun dom. Bu yac tanyalê Anötö ndê mêtê atac whiñ yac-nga su, tu Ñalau Dabuñ nañ iñ kêtñ sip yac neñ ñalôm-nga.

Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-nga

⁶ Têtñ têtñ yac tanyalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem daun sa-nga, nañ Anötö kêkin Yisu bu mbac ndu tu yac-nga, tôm têtñ nañ iñ dau kêyalin sa su.

⁷ Lau dañ oc sêmbac ndu tu ñamalac gitêñ dañ-nga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac dañ oc tôm bu puc dau dôñ ma mbac ndu tu ñamalac ñayham dañ-nga, me mba?

⁸ Tigeŋ Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-ŋga. Ma ŋalêŋ dinaŋ dec Anötö tôc iŋ ndê atac whiŋ yac asê.

⁹ Kwahic dec yac lau naŋ dakêŋ whiŋ Yisu, naŋ dati lau gitêŋ tu dac naŋ iŋ kêc siŋ-ŋga. Ma bocdinaŋ yac taŋyalê tidôn bu Yisu oc nem yac sa, têŋ ndoc Anötö êŋsahê lau hoŋ-ŋga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ŋandê sa dom.

¹⁰ Muŋ-ŋga yac neŋ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ŋacyo, magoc iŋ hê wamba yac ŋa iŋ ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec iŋ hê wamba yac su, ma iŋ ndê Atu mbo tali tiyham, dec taŋyalê bu yomandô, iŋ oc nem yac si têŋ béc ŋambu-ŋga.

¹¹ Ma gêŋ daŋ whiŋ bocdec bu. Tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têŋ Anötö-ŋga, dec yac dambo ti atac ŋayham atu, tu dati Anötö ndê lau-ŋga.

Adam ti dambac ndu ŋahu, ma Yisu ti dandöc taŋli ŋahu

¹² Sac hôc asê nom tu ŋamalac tigeŋ-ŋga. Ma lêŋ dambac ndu-ŋga hôc asê nom tu sac-ŋga. Lau nom-ŋga hoŋ sêkôm sac, ma tu dinaŋ-ŋga ŋac sêmbac ndu.

¹³ Sac hôc asê nom muŋ su, ma tiŋambu Anötö kêŋ iŋ ndê yomsu têŋ Moses. Ma yomsu bu mba, goc ŋalêŋ mba bu Anötö hê lau si yom dôn tu sêŋgili yomsu-ŋga.

¹⁴ Bocdinaŋ lau naŋ sêŋkuc Adam e meŋ têŋ tèm naŋ Anötö kêŋ yomsu têŋ Moses, naŋ sêŋgili Moses ndê yomsu dau ŋadaŋ dom. Magoc Anötö gic yomsu ŋgac ŋamata-ŋga Adam, ma iŋ kêgili

yomsu dau. Ma lau nan sênkuc Adam, nan sêmbac ndu tu sêwêkain in ndê sac ngagêyô-nga. Ngac namata-nga Adam in tòm dôhôn nan danem dôhôn whin ngac nan meŋ sa kêkuc in.

¹⁵ Lau daêsam sêmbac ndu tu ngac tigen ndê sac-nga. Magoc Anötö ndê mwasin nan kên nambwa têt lau tu ngac tigen Yisu Kilisi-nga, nan gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinaŋ gêt lu dinaŋ, Anötö ndê mwasin ma Adam ndê sac, nan sêtôm dau dom.

¹⁶ Yomandô. Anötö ndê mwasin hóc gêlêc ngac tigen ndê sac. Bu ngac tigen ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitêt tu Anötö ndê mwasin-nga.

¹⁷ Tu ngac tigen ndê sac-nga, dec naclai dambac ndu-nga gêm gôlin lau nom-nga hoŋ. Magoc tu ngac tigen Yisu Kilisi-nga, lau nan sêtap Anötö ndê mwasin sêti lau gitêt-nga sa, nan oc sêmbo tali ma sênem gôlin sêwhin in têt têm nambu-nga.

¹⁸ Bocdinaŋ, lau hoŋ sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigen dinaŋ-nga. Magoc lau hoŋ nan sêkên whin, nan sêti lau gitêt ma sêtap mwasin dandôc tanli-nga sa, tu gwelen gitêt tigen nan Yisu Kilisi kôm-nga.

¹⁹ B u ngac tigen dangapêc têt Anötö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-nga. Magoc ngac tigen danga wambu Anötö, dec kêmasaŋ lêt bu lau daêsam oc tòm bu sêti lau gitêt.

²⁰ Lau hoŋ sêwêkain Adam ndê sac ngagêyô, magoc Anötö kên ndê yomsu têt lau tu bu sênyalê si sac-nga. Magoc têt ndoc lau si sac

kêsôwec tiatu, naŋ Anötö ndê mwasin̄ suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hóc gêlêc sac su.

²¹ Têŋ ŋamata-nga sac gêm gôlin̄ lau hoŋ ma tu dinaŋ-nga ŋac sêmbac ndu. Ma ŋalêŋ tigeŋ kwahic dec Anötö ndê mwasin̄ gêm gôlin̄ lau naŋ sêkêŋ whiŋ ma sêti lau gitêŋ, ma kêŋ ŋac sêndöc tali ŋapaŋ tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

6

Dapuc dômwêŋ sac tu Kilisi-nga

¹ Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac ŋapaŋ bu Anötö ndê mwasin̄ suc sac kwi-nga êŋsôwec tiatu ŋapaŋ, me?

² Mba andô! Yac dahu mêtê sac sin̄ su, gitôm lau batê naŋ sêhu gêŋ nom-nga sin̄.

³ Aŋgô. Busaŋgu naŋ piŋ yac dôŋ tam damiŋ Yisu Kilisi, naŋ piŋ yac dôŋ tam damiŋ in̄ ndê mbac ndu whiŋ. Mac aŋyalê yom dau, me mba?

⁴ Mac aŋyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sêŋsuhun̄ in̄. Ma busaŋgu naŋ yac daliŋ su, naŋ gitôm Anötö kêsuhun̄ yac dawhiŋ Yisu Kilisi. Ma tu dinaŋ-nga tôm Damaŋ uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-nga ŋa in̄ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu, dec kwahic dec in̄ gêlic yac gitôm lau naŋ sêtisa tiyham, ma bocdinaŋ taŋsêlêŋ ti dasa neŋ lêŋ tiwakuc.

⁵ Busaŋgu naŋ daliŋ, naŋ piŋ yac dôŋ tam damiŋ Yisu ndê mbac ndu, dec tôm yac dambac ndu dawhiŋ in̄. Ma piŋ yac dôŋ tam damiŋ in̄ ndê tisa akêŋ lau batê-nga bocdinaŋ.

⁶ Tu dinaŋ-nga dec aŋyalê ŋapep bu yac neŋ ŋalôm akwa sac-nga, naŋ Anötö gic pi a gicso

dau whiņ Yisu, tu bu ņalôm akwa nem gôliņ yac dom, ma dambo datôm lau akiņ mêtê sac-ņga tiyham dom.

⁷ Bu yac dambac ndu dawhiņ Kilisi su, ma asa naņ mbac ndu su, naņ Anötö kêgapwêc iņ su yêc sac ņa-ņaclai.

⁸ Yac dambac ndu su dawhiņ Kilisi, ma bocdinaņ yac dakêņ whiņ bu yac oc dambo taņli dawhiņ iņ.

⁹ Nahu bu yac taņyalê bu Anötö uņ Kilisi sa akêņ lau batê-ņga, ma tu dinaņ-ņga tôm dom bu iņ mbac ndu tiyham. Naclai dambac ndu-ņga oc êņgwiniņ iņ tiyham dom.

¹⁰ Bu iņ mbac ndu, ma iņ ndê mbac ndu tigen dinaņ gêmlihi lau hoņ si sac ņatôp. Ma kwahic dec iņ mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê waê sa-ņga.

¹¹ Nalêņ tigen akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac siņ su, gitôm lau batê sêhu gêņ nom-ņga siņ. Ma kwahic Anötö piņ mac dôņ am damiņ Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhiņ iņ, tu bu apo Anötö ndê waê sa-ņga.

¹² Sac tac whiņ bu ti nem ņadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac ņapaņ. Bocdinaņ ayob daôm bu sac nem gôliņ mac nem ņamlic ņagêņ daņ dom.

¹³ Ayob tanôm ti amam ma ņamlic ņagêņ hoņ bu sênem akiņ sac dom. Magoc akêņ daôm sambuc têņ Anötö, atôm lau naņ sêtisa akêņ lau batê-ņga ma sêmbo tali. Ma akêņ nem ņamlic ņagêņ hoņ tu anem akiņ Anötö-ņga, ma akôm mêtê gitêņ eņ.

¹⁴ Bu iņ solop dom bu sac ti ņadau mac tiyham.

Nahu bu mac ambo yomsu n̄apu t̄om muŋ-ŋga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasin̄ n̄apu.

Dati Anötö ndê lau akin̄ l̄eŋ gitêŋ-ŋga

¹⁵ Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu n̄apu dom, magoc dambo Anötö ndê mwasin̄ n̄apu. Bocdinaŋ yac oc dakôm sac n̄apaŋ, a? Aõ wasôm t̄eŋ mac, mba andô!

¹⁶ Anğô su naŋ. Gêŋ bocke naŋ mac asôc n̄apu, naŋ ti nem n̄adau. Sac bu ti nem n̄adau, dec mac oc awêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga. Magoc mac bu akêŋ Anötö ti nem n̄adau ma daŋam wambu in̄, dec mac oc ati lau gitêŋ. Mac aŋyalê yom dau, me mba?

¹⁷ Muŋ-ŋga mac ati mêtê sac ndê lau akin̄ n̄ambwa. Magoc danem danğe Anötö bu kwahic dec mac akêŋ nem n̄alôm sambuc bu daŋam wambu yom naŋ yac andôhôn mac, ma akôc sa su.

¹⁸ Kilisi k̄eğapwêc mac su yêc sac ŋa-ŋaclai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê l̄eŋ gitêŋ, gitôm lau akin̄ sic waê bu daŋga wambu si n̄adaui.

¹⁹ Mac nem gauc sa pi lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si l̄eŋ wakuc dom, dec aõ gam dôhôn pi lau akin̄ n̄ambwa ti n̄adaui nom-ŋga si l̄eŋ, bu wawhé sa yêc awê t̄eŋ mac. Muŋ-ŋga mac akêŋ nem amam ti gahim ma mac nem gêŋ hoŋ tu sênem akin̄ mêtê sac ma mêtê n̄adômbwi-ŋga. Magoc kwahic dec akêŋ nem gêŋ hoŋ bu ati lau akin̄ naŋ sêsa l̄eŋ gitêŋ eŋ, e ati lau dabuŋ.

²⁰ T̄eŋ ndoc mac ambo atôm lau akin̄ mêtê sac-ŋga, naŋ mac ac ahê l̄eŋ gitêŋ gacgeŋ.

²¹ Muñ-nga lê mac atap ñandô ñayham bocke sa tu lêñ nañ kwahic dec kêñ maya mac nañ-nga? Lêñ sac-nga dau nañ ña-ñandô dambac ndu goc.

²² Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akiñ. Ma sakiñ wakuc dindéc ña-ñandô, nañ mac ati lau dabuñ ma oc andöc tamli ñapañ.

²³ Bu ñaôli nañ gic waê lau nañ sêsa lêñ sac-nga, nañ sêmbac ndu. Magoc mwasiñ nañ Anötö bu kêñ ñambwa têtñ yac lau nañ dakêñ whiñ, nañ dandöc tanli ñapañ, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

7

Pol whê yomsu, ma Nyalau Dabuñ si gôliñ sa

¹ O asidôwai, mac lau nañ aňyalê yomsu tidôn. Mac aňyalê su bu yomsu hêganônñ lau têtñ ndoc sêmbo tali eñ.

² Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ñgac sênem dau-nga. Awhê dañ bu nem ñgac sa su, nañ goc yomsu dau sô inlu nakweñ dôñ, tôm têm nakweñ mbo tali. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôliñ ñapu tiyham dom.

³ In bu nem ñgac wakuc têtñ têm nakweñ mbo tali dôñ mbo, nañ dasam in bu awhê kôm mockaiñ-nga. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc yomsu sô inlu dôñ-nga pacndê, ma in bu nem ñgac wakuc, goc dasam in bu awhê mockaiñ-nga dom.

⁴ Ma ñalêñ tigenj aneñ asidôwai, tu Anötö piñ mac dôñ am damiñ Kilisi-nga, dec tòm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôliñ ñapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ñadau wakuc sa, nañ Anötö uñ iñ sa akêñ lau batê-nga. Tu dinañ-nga dec yac danem ñandô ñayham tu Anötö-nga dandic ñawaê.

⁵ Bu têtñ ndoc yac dakêñ whiñ su dom, nañ yac neñ ñalôm akwa gêm gôliñ yac. Ma mêtê sac nañ yomsu sôm bu dakôm dom, nañ ñalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ña-ñandô nañ dawêkaiñ señ dambac ndu-nga.

⁶ Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêñ nañ sô yac dôñ, nañ siñ. Kilisi kêgapwêc yac su yêc yomsu akwa nañ sêto su yêc, ma kwahic dec tam akiñ Anötö ma tanjukc lêtñ wakuc nañ Ñalau Dabuñ tôc têtñ yac.

Moses ndê yomsu tôc sac asê tiawê

⁷ Bocdinañ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu iñ gêñ sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aö oc wañyalê mêtê sac ñalêñ nde? Yomsu dañ sôm bu, “Tamgatu gêñ dom.” Ma tu dinañ-nga dec aö kayalê bu mêtê tanjatu gêñ-nga iñ mêtê sac.

⁸ Magoc sac kêsalê lêtñ bu êñgilí aneñ ñalôm e tanjatu gêñ ñapañ, ma yomsu ñayao tôc lêtñ dau têtñ sac. Yomsu bu mba, goc sac ña-ñaclai dau oc pacndê bocdinañ.

⁹ Muñ-nga aö kayalê yomsu dom, ma gambo ñayham ma gauc gêm sac dom. Magoc têtñ ndoc aö kadôhôn yomsu, nañ sac ña-ñaclai tisa ti

ņanğa e aö kayalê bu gawêkainj seņ wambac ndu-ņga.

¹⁰ Aö gatap sa bu yomsu hoņ naņ Anötö kênj tu bu wê lau sêsa seņ sêmbo tali-ņga, naņ wê aö gasa seņ wambac ndu-ņga.

¹¹ Nahu bu yomsu dau kênj ņasawa têņ sac, dec sôc meņ e ndê ņaclai tim aö, ma wê aö gasa seņ wambac ndu-ņga.

¹² Bocdinaņ dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau inj sac, a? Mba! ņagôlinj hoņ naņ Moses to, naņ gêņ dabuņ. Ma Anötö ndê yomsu hoņ, naņ gêņ dabuņ, ma gitêņ, ma ņayham.

¹³ Mac gauc gêm bocke? Gêņ ņayham dinaņ wê aö gasa seņ wambac ndu-ņga? Mba andô! Magoc tu yomsu-ņga dec aö kayalê bu gakôm sac ma gawêkainj seņ wambac ndu-ņga. Ma yomsu dau tôc asê bu mêtê sac inj gêņ sac sambuc.

Nalôm akwa ndê lêņ so Nalau Dabuņ ndê lêņ

¹⁴ Yac taņyalê bu Anötö ndê yomsu inj Nalau Dabuņ ndê gêņ. Magoc aneņ ņalôm akwa kêkuc Nalau ndê lêņ dom, dec aö gati ņgac akiņ mêtê sac-ņga.

¹⁵ Bu gêņ naņ aö gakôm, naņ kayalê dom. Mêtê naņ aö tac whiņ bu wakôm, naņ gakôm dom. Magoc mêtê naņ aö atac tec, naņ gakôm ņapaņ.

¹⁶ Mêtê sac naņ gakôm, naņ yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aö dauņ atac tec mêtê sac naņ gakôm-ņga, dec galic bu yomsu inj solop ma ņayham.

¹⁷ Bocdinaņ dec aö dauņ gakôm gêņ dau dom, magoc sac naņ yêc aneņ ņalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêņ dau.

18 Aö kayalê bu gêñ ñayham dan yêc aneñ ñalôm akwa dom. Bu aö tac whiñ bu wakôm mêtê ñayham, magoc aö gakôm dom.

19 Bu aö gakôm mêtê nañ aö atac whiñ bu wakôm, nañ dom, magoc mêtê nañ aö atac tec bu wakôm, nañ dec aö gakôm ñapañ.

20 Ma tu gakôm gêñ nañ aö atac tec bu wakôm-nga, goc wasôm bu aö dañ gakôm gêñ dau dom, magoc sac nañ yêc aneñ ñalôm, dec kégilí aö bu wakôm gêñ dau.

21 Bocdinañ aö gatap ñagôlin bocdec sa yêc aneñ ñalôm. Aö bu wakôm mêtê ñayham, magoc sac kêti aö ahuc ñapañ.

22 Bu yêc aneñ gatuñ aö galic Anötö ndê yomsu gitôm gêñ atac whiñ-nga.

23 Magoc aö kasahê bu ñagôlin dau-nga dan gêm gôlin yêc aneñ ñamlic, ma bu wê aö aman ti gahiñ ma aneñ gêñ hoñ bu sêkôm sac ñapañ. Ñagôlin sac-nga dau gic siñ têtñ ñagôlin ñayham nañ aö gauc gêm bu wakôm, ma kégwiniñ aö dôñ gitôm ñgac gapocwalô-nga.

24-25 Bocdinañ aö wasôm yom bocdec bu. Aneñ gauc gêm bu wati ñgac akiñ nañ sôc Anötö ndê yomsu ñapu, magoc aneñ ñalôm akwa gêm akiñ ñagôlin sac-nga ñapañ. Oyaê, asa oc êñgaho aö ñgac sac dec su, yêc ñalôm akwa nañ wêkaiñ señ wambac ndu-nga? Magoc kwahic dec Anötö kégaho aö su, ma tu dinañ-nga dec wanem danje in tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

8

Dambo tañli tu Ñalau Dabuñ-nga

¹ Bocdinaŋ dec yac lau naŋ Anötö piŋ yac dôn tam damiŋ Yisu Kilisi, naŋ kwahic dec taŋyalê bu yac oc datap matôc sa dom andô.

² Nahu bu Nalau gêm gôliŋ yac, ma kêŋ yac dambo taŋli tu Yisu Kilisi-ŋga, ma kêgapwêc yac su yêc ŋaclai sac ti dambac ndu-ŋga naŋ muŋ-ŋga gêm gôliŋ yac.

³ Tu yac neŋ ŋalôm akwa-ŋga, dec gitôm dom bu taŋkuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinaŋ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitêŋ. Magoc Anötö kêmasaŋ lêŋ bu kôm yac dati lau gitêŋ bocdec bu. Inj kêkiŋ inj ndê Atu tigeŋ meŋ mbo nom ti ŋamalac tôm lau sac nom-ŋga. Ma kêŋ inj ti da tu yac neŋ sac-ŋga. Nalêŋ dinaŋ Anötö kêŋ ŋamalac hoŋ si sac ŋagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc inj gitôm ŋamalac sac daŋ.

⁴ Inj kôm gêŋ dau, tu bu yac dasa neŋ lêŋ taŋkuc ŋalôm akwa dom, magoc dasa neŋ lêŋ tôm Nalau Dabuŋ gêm gôliŋ yac, dec dakôm mêtê gitêŋ eŋ, tôm yomsu tôc têŋ yac.

⁵ Lau naŋ sêsa si lêŋ sêŋkuc ŋalôm akwa, naŋ gauc gêm mêtê naŋ ŋalôm akwa kôm, naŋ ŋapaŋ. Magoc lau naŋ sêsa si lêŋ tôm Nalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, naŋ gauc gêm mêtê naŋ Nalau tac whiŋ bu sêkôm, naŋ ŋapaŋ.

⁶ ŋamalac naŋ ndê gauc sap mêtê ŋalôm akwa-ŋga dôn ŋapaŋ, naŋ gacgeŋ mbo seŋ mbac ndu-ŋga. Magoc asa naŋ ndê gauc sap mêtê naŋ Nalau Dabuŋ tac whiŋ, naŋ dôn ŋapaŋ, naŋ mbo seŋ ndôc tali-ŋga ma tap yom malô sa.

⁷ Bu gauc ŋalôm akwa-ŋga, inj êlê mê kêŋ kisa têŋ Anötö, nahu bu inj sôc Anötö ndê yomsu

ɲapu dom, ma bu gauc nem bu sôc ɲapu, dec oc tòm dom.

⁸ Lau naɲ si ɲalôm akwa gêm gôlinɲ ɲac, naɲ oc tòm dom bu Anötö lic ɲac ɲayham.

⁹ Magoc ɲalôm akwa gêm gôlinɲ mac dom, Anötö ndê ɲalau mbo mac nem ɲalôm ma gêm gôlinɲ mac. Kilisi ndê ɲalau bu mbo mac nem ɲalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gêm dom.

¹⁰ Mac nem ɲamlic wêkainɲ seɲ ambac ndu-ɲga tu mac akôm sac-ɲga. Magoc Kilisi mbo mac nem ɲalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitêɲ, ma tu dinanɲ-ɲga dec mac nem gatôm wêkainɲ seɲ ambo tamli-ɲga.

¹¹ Anötö naɲ uɲ Yisu Kilisi sa akêɲ lau batê-ɲga, naɲ ndê ɲalau mbo nem ɲalôm, ma bocdinaɲ dec Anötö oc uɲ mac nem ɲamlic naɲ wêkainɲ seɲ ambac ndu-ɲga, naɲ sa mbo tali tiyham tu inɲ ndê ɲalau-ɲga.

ɲalau Dabuɲ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

¹² Bocdinaɲ asidôwai, lêɲ wakuc yêc naɲ gic yac ɲawaê bu taɲkuc-ɲga, ma dasa lêɲ ɲalôm akwa-ɲga tiyham dom.

¹³ ɲahu bu asa naɲ sa lêɲ dinanɲ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ɲalôm akwa-ɲga ɲa ɲalau ndê ɲaclai, dec mac oc ambo tamli.

¹⁴ Bu lau naɲ Anötö ndê ɲalau gêm gôlinɲ ɲac, naɲ sêti Anötö ndê balêkoc.

¹⁵ Mac akôc ɲalau dau su, ma inɲ kôm mac ati lau akiɲ naɲ atôc nem ɲadau, naɲ dom. Mba! ɲalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma

ngac, ma tòm bu ata Anötö bocdec bu, “Daman, Daman.”

¹⁶ Ma Nalau dau gêm yac neñ gatun sa, dec tanjalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô.

¹⁷ Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkain Anötö ndê gêñ lêñsêm dawhin Kilisi. Yomandô! Yac bu tanjukuc Kilisi ndê lêñ hóc nandê-nga, dec oc datap nawasi sa dawhin in bocdinañ.

Nawasi nañ oc meñ sa têtêm têtêm nambu-nga

¹⁸ Têtêm ndoc aö gakôc gauc pi waên nayham ti nawasi nañ yac oc datap sa têtêm têtêm nambu-nga, nañ galic gêtêm wapac hoñ nañ kwahic dec dahôc dambo nom, nañ gitôm gêtêm saun.

¹⁹ Bu gêtêm hoñ nañ Anötö kêtêm yêc nom, nañ sêmbo sêtôm yac lau nañ dakêtêm batan ma dahôn têtêm nañ Anötö oc têtêm in ndê balêkoc asê tiawê.

²⁰ Bu gêtêm hoñ nañ Anötö kêtêm, nañ sêtisac sêwhin yac namalac. Gêtêm dau si atac whin lêñ bocdinañ dom, magoc têtêm ndoc Anötö pucbo nom tu namalac si sac-nga, nañ in ndê yom kêtêm sac gêtêm hoñ. Magoc yac dakêtêm batan

²¹ bu tinambu Anötö oc êngapwêc gêtêm hoñ su yêc lêñ sêtisac-nga. Ma têtêm têtêm dinañ nawapac dau oc êngwinin yac lau nañ dati Anötö ndê balêkoc, me gêtêm dan nañ Anötö kêtêm, nañ tiyham dom, ma yac ti gêtêm hoñ oc dambo nayham ma ti nawasi en.

²² Yac tanjalê bu têtêm têtêm namata-nga e meñ, gêtêm hoñ nañ Anötö kêtêm, nañ sêhóc nawapac gitôm awhê nañ bu kêtêm balêkoc, dec kêsahê nandê ma tan.

²³ Ma ñawapac dau kêngwiniñ gêñ nom-nga tawasê dom, magoc kêngwiniñ yac ñamalac whiñ, dec dambo ti danji yêc neñ ñalôm. Yomandô yac dakôc Ñalau Dabuñ su gitôm gêñ ñandô mbêc ñayham. Tigenñ gêñ ñatô nañ Anötö gic bata bocdec bu, inñ oc kôc yac sa dambo dawhiñ inñ datôm inñ ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ñawapac nom-nga, nañ ñandô sa su dom. Bocdinañ kwahic dec yac dahônñ ti dakêñ batanñ gêñ ñayham nañ oc meñ sa.

²⁴ Têñ ndoc yac dakêñ whiñ ma datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nañ yac dakêñ batanñ bu oc datap gêñ dinañ sa whiñ. Magoc yac neñ dakêñ batanñ ñahu sip gêñ nañ datap sa su, nañ dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêñ batanñ dom.

²⁵ Kwahic dec yac dakêñ batanñ gêñ nañ dalic su dom, ma dahônñ dambo ti atac pa su eñ.

Ñalau Dabuñ gêm yac sa tu datenñ mbec-nga

²⁶ Ma gêñ danñ whiñ bocdec bu. Ñalau Dabuñ oc nem yac sa têñ ndoc yac bu datenñ mbec magoc dapônnda daunñ tu gêñ nañ gic waê bu datenñ mbec pi-nga. Ñalau dau oc nem yac awhañ têñ Anötö, pi danji nañ yêc yac neñ ñalôm, nañ tôm dom bu yac daunñ dasôm asê.

²⁷ Ma Anötö nañ kêyalê ñamalac si ñalôm e pi sa, nañ oc ñgô mbec dau, ñahu bu inñlu ndê Ñalau sêkôm si gêñ honñ ña gauc tigenñ. Ma Ñalau dau tenñ mbec tu lau dabuñ-nga, kêkuc Anötö ndê atac whiñ solop.

Gêñ danñ gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ

28 Ma yac lau naŋ Anötö kêgalêm yac sa dati iŋ ndê lau, tòm iŋ dau gauc gêm tidôn, naŋ taŋyalé bu iŋ gêm gôliŋ gêŋ hoŋ, bu ti yac lau naŋ atac whiŋ iŋ, naŋ neŋ ŋayham.

29 Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêyalé yac muŋ su, ma kêyaliŋ yac sa bu oc datôm iŋ Atuŋgac dau. Ma bocdinaŋ iŋ ndê Atuŋgac ti ŋgac mbêc, ma yac dati iŋ asii ti lhuwêi daêsam.

30 Ma yac lau naŋ iŋ kêyaliŋ yac sa gwananŋ su, naŋ iŋ kêgalêm yac, ma kêmasanŋ lêŋ tu dati lau gitêŋ ma datap iŋ ndê ŋawasi sa-ŋga.

31 Bocdinaŋ dasôm sake pi gêŋ hoŋ naŋ Anötö kôm tu yac-ŋga? Yac bu dambo Anötö ndê mwasiŋ ŋapu, dec ŋacyo bocke oc ku yac dulu?

32 Iŋ kêgamiŋ iŋ dau ndê Atu têtŋ yac dom, magoc kêkiŋ iŋ meŋ mbac ndu tu yac hoŋ-ŋga. Ma bocdinaŋ dec tòm dom bu iŋ êŋgamiŋ gêŋ dan têtŋ yac, iŋ oc êmwasiŋ yac ŋa gêŋ bocke naŋ dapônda naŋ.

33 Iŋ dau kêyaliŋ yac sa, ma puŋ yac dôn ma sam yac bu lau gitêŋ. Tu dinaŋ-ŋga dec asa gitôm bu oc êŋgôliŋ yom dan pi yac têtŋ iŋ?

34 Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma seŋ yac su? Ŋalêŋ mba. Ŋahu bu Yisu Kilisi naŋ mbac ndu ma Anötö uŋ iŋ sa mbo tali tiyham, naŋ ndöc Anötö ndê amba andô-ŋga, ma gêm yac awhaŋ têtŋ iŋ.

35-36 Ma asa oc tòm bu êŋgaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiŋ ŋalôm? Ŋawapac daêsam sêyêc, tòm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tòm bêc hoŋ lau tac whiŋ bu sêndic yac ndu tu am-ŋga.

Ñac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-
 nga. *[BW*
44:22]

Yac bu dahôc ñawapac me ñandê, ma lau bu sêkêñ kisa yac me sêndic yac ña bien, me yac bu dapônda gêñ daneñ-nga me ñakwê, me yac bu datap gêñ ti ñaclai nañ bu señ yac su-nga sa, goc gêñ dinañ ñadañ oc tôm dom bu êñgaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm.

³⁷ Mba andô! Tu Kilisi nañ atac whiñ yac-nga, nañ dec gêñ hoñ dinañ ñadañ oc tôm dom bu ku yac dulu.

³⁸⁻³⁹ Aêc! Aö kayalê tidôn bu gêñ dañ oc tôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ, nañ datap sa tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tañli, yac bu dapi lôc baliñ me dasip gwêc ñalôm dandi, tigeñ oc tôm dom bu daso Anötö ndê atac whiñ. Ma añela me ñalau sac me gêñ kwahic dec-nga me gêñ nañ oc meñ sa tiñambu-nga, me ñaclai tidau-tidau me gêñ hoñ nañ Anötö kên, nañ ñadañ oc tôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ.

9

Pol tawalô lau Israel-nga nañ sêkêñ whiñ Yisu dom

¹ Tu Kilisi nañ aö gakêñ whiñ-nga, dec aö wasôm yom ñandô têt mac. Aö oc wañsau mac dom. Ma yêc aneñ ñalôm, nañ Ñalau Dabuñ gêm gôlin, dec kayalê tidôn bu aneñ yom in yom ñandô eñ.

² Aö wasôm têtj mac bu aneñ ñalôm ñawapac ñapanj ma kasahê ñandê atu, tu lau Israel-ña daêsam nañ sêkêñ whiñ Kilisi dom-ña.

³ Lau dau aneñ asidôwai ti lhuñwêi Israel-ña, nañ yac mba ñahu tigenj. Ma aö tac whiñ ndu andô bu ñac lau dau sêkêñ whiñ Kilisi. Aêc, tôm Anötö êmasuc aö su yêc Kilisi-ña, me lic aö gitôm ñgac sac sambuc, magoc lêñ dau bu nem ñac sa tu sêkêñ whiñ Yisu-ña, dec aö oc walic ñayham bu wahôc ñawapac dau.

⁴ Lau Israel-ña dinanj Anötö kêyalinj ñac sa bu sêti inj ndê lau, ma hoc inj ndê ñawasi asê têtj ñac. Inj kêmatinj pwac whiñ ñac si apai, ma gic bata gêñ ñayham daêsam tu nem ñac sa-ña. Inj kêñ yomsu ti sakinj lôm dabuñ-ña têtj ñac.

⁵ Ñac hoñ sêsa akêñ apai nañ Anötö dau kêyalinj sa sêti inj ndê lau. Ma lau Israel-ña si †Mesaya dau meñ sa akêñ apai dinanj si dac ñapu. Kilisi dau dinanj inj Anötö ñandô ma gêñ hoñ ñadau, dec gic waê bu tampinj inj tôm bêc hoñ. Yomandô!

Anötö ndê lêñ ênyalinj lau sa-ña

⁶ Anötö gic bata mwasiñ hoñ dinanj têtj lau Israel-ña. Magoc tu ñac si daêsam sêkêñ whiñ Yisu dom-ña, dec dasôm bu Anötö ndê yom dau ñandô mba lec dom. Mba! Ñahu bu lau hoñ nañ sêsa akêñ †Jakob, nañ sêti lau Israel-ña ñandô, nañ Anötö kêyalinj ñac sa, nañ dom.

⁷ Ma ñalêñ tigenj, lau hoñ nañ sêsa akêñ Abraham, nañ dasam ñac bu Abraham atui ñandô dom. Tôm yom nañ Anötö sôm têtj Abraham bocdec bu:

Lau oc sêsam lau wakuc naŋ sêsa akêŋ Aisak bu am nem gôlôwac ŋandô. *[Gen 21:12]*

⁸ Yom dau ŋahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu lu sêsa akêŋ Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-ŋga ŋandô, naŋ Anötö sam bu inŋ ndê atui, naŋ dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc naŋ Anötö kêmatiŋ pwac hêganôŋ ŋac, naŋ inŋ gêlic ŋac tôm Abraham ndê atui solop.

⁹ Bu Anötö kêmatiŋ pwac têŋ Abraham bocdec bu:

Têŋ yala daŋ niŋga goc aö wambu wameŋ, ma am nem awê Sara oc kôc nem atômŋgac daŋ su. *[Gen 18:10, 14]*

¹⁰ Ma gauc nem balêkoc lôcmpôŋ naŋ Rebeka kôc. Inŋlu si damba tigenŋ, yac mba abanŋ Aisak.

¹¹⁻¹² Magoc Rebeka kôc inŋlu su dom, ma sêkôm gêŋ ŋayham me sac daŋ su dom, naŋ Anötö kêyaliŋ inŋlu si daŋ sa gwananŋ. Inŋ sôm yom têŋ Rebeka bocdec bu:

Ŋgac atu oc nem akiŋ ŋgac sauŋ. *[Gen 25:23]*

Anötö kôm gêŋ dau kêkuc inŋ ndê lêŋ êŋyaliŋ lau sa-ŋga tôm inŋ dau gauc gêm, ma tu gwelenŋ naŋ ŋac dau sêkôm naŋ-ŋga dom.

¹³ Sêto Anötö ndê yom daŋ tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aö atac whiŋ Jakob, magoc atac tec Iso. *[Mal 1:2-3]*

¹⁴ Bocdinaŋ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lêŋ êŋyaliŋ lau sa-ŋga inŋ solop dom, me? Mba andô!

¹⁵ Bu inŋ sôm yom têŋ Moses bocdec bu:

Aö oc tañwalô lau nañ aö atac whiñ bu tañwalô ñac. Ma aö oc atac apu lau nañ aö atac whiñ bu atac apu ñac. *[Eks 33:19]*

¹⁶ Bocdinañ Anötö kêyaliñ lau sa tu ñac dau si atac whiñ me ñac si gwelen-ñga dom, magoc tu iñ dau ndê tawalô-ñga.

¹⁷ Ma gêñ dañ tiyham. Sêto yom nañ Anötö sôm têt Parao yêc bocdec bu:

Aö gakêt am ti kiñ bu watôc aneñ ñaclai asê pi gêñ nañ wakôm têt am, ma bu aneñ ñaê ñawaê sa ma nem nom ñagameñ sambuc ahuc. *[Eks 9:16]*

¹⁸ Ñalêt dinañ Anötö tawalô lau nañ iñ tac whiñ bu tawalô, ma lau nañ iñ tac whiñ bu kôm ñac si ñalôm ñadandi, nañ kôm ñadandi sa.

¹⁹ Ma mboe mac nem dañ oc sôm yom têt aö bocdec bu, “Lêt dau bu bocdinañ, dec tu sake-ñga Anötö puc yac neñ giso asê? Bu Anötö kêmasañ lêt hoñ tidêt tôm iñ gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêt dau-ñga dañ?”

²⁰ Magoc aö wasôm têt am ñamalac bocke nañ gauc gêm bu sôm yom kaiñ dinañ pi Anötö. Bocke ma lôñ andê dañ oc sôm têt ñamalac nañ kêmasañ iñ ma ndac, “Tu sake-ñga am kêmasañ aö kaiñ dindec?”

²¹ Yom dau solop dom. Bu ñamalac kêmasañ lôñ-ñga dau iñ ti ñadau. Ma iñ gitôm bu kôc nomdac ma êmasañ gêñ ñayham tiwaê dañ, me gêñ ñambwa waêmbe dañ, tôm iñ dau gauc gêm.

²² Ma ñalêt tigen Anötö iñ ñadau, ma tôm bu kôm tôm iñ atac whiñ. Lau nañ sêkôm sac sic waê bu sêniñga, ma Anötö bu têt ndê atac ñandê ti iñ ndê ñaclai asê têt ñac, dec oc tôm.

Ma in bu gauc nem bu kôc ndê ñalôm dôñ, ma hê yom malô sa têtñ ñac, dec oc tôm bocdinañ.

²³ In bu êñkuc lêtñ yom malô-nga dinañ, dec in oc kôm tu bu têt in ndê ñawasi atu asê têtñ lau nañ sic waê bu sêtap in ndê tawalô sa-nga. Lau dau in kêyalin ñac sa gwanañ su, bu sêwêkain in ndê ñawasi.

²⁴ Yom dau hêganônñ yac lau nañ Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nañ lau Israel dom, nañ bocdinañ.

²⁵ Tôm Anötö ndê yom nañ propet Hosea to bocdec bu:

Lau nañ aneñ lau dom, nañ aô oc wasam ñac bu aneñ lau. Ma bawhê nañ muñ-nga aô atac whin in dom, nañ aô oc wasam in bu aneñ bawhê atac whin-nga.

²⁶ Ma yêc gameñ tigen nañ muñ-nga aô gasôm têtñ ñac bu, “Aneñ lau mac dom,” nañ lau oc sêsam ñac bu, “Anötö Tali Ñadau ndê balêkoc.” *[Hos 2:23; 1:10]*

²⁷ Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nga bocdec bu:

Lau Israel-nga ñac lau daêsam ñandô, gitôm ganğac gwêc-nga. Magoc Pômdau oc nem hoñ si dom, oc kôc ñandôlu eñ sa.

²⁸ Bu yom nañ Pômdau kêmatin tidônñ, nañ in oc kôm ñandô sa yêc nom, ma ndic dabin ñagahô eñ. *[Ais 10:22-23]*

²⁹ Ma tôm yom dan tiyham nañ Aisaya hoc asê muñ su:

Pômdau Ñaclai Ñadau bu hu yac neñ lau wakuc ñatô sin gacgeñ sêmbo dom, dec oc

dandinan̄ gitôm malac Sodom ma Gomora.
[Ais 1:9]

Lau Israel-nga sêkêñ whiñ dom, dec sêti lau gitêñ dom

³⁰ Bocdinan̄ oc dasôm sake pi Anötö ndê lêñ êñyaliñ lau sa-nga? Lau nan̄ lau Israel dom, nan̄ sêkôm gwelen̄ tu sêñsalê lêñ gitêñ-nga dom, magoc sêtap sa tu sêkêñ whiñ gwelen̄ nan̄ Yisu kôm tu ñac-nga.

³¹ Ma lau Israel-nga sêñsalê lêñ gitêñ yêc yomso ñalôm, magoc sêtap sa dom.

³² Ma sêtap sa dom, ñahu bu ñac sêkêñ whiñ gwelen̄ nan̄ Yisu kôm tu ñac-nga, nan̄ dom. Ñac gauc gêm bu ñac oc sêti lau gitêñ, tu ñac dau si gwelen̄-nga, ma bocdinan̄ ñac sêtôm lau nan̄ sêtiñ gahi pi hoc ma sêpeñ.

³³ Tôm yom nan̄ sêto yêc bocdec bu:

Alic su nan̄! Aö gakêñ hoc dan̄ kalhac Lôc †Sayon, nan̄ lau daêsam oc sêtiñ gahi pi ma sêpeñ. Magoc asa nan̄ kên whiñ iñ, nan̄ oc maya dau dom. *[Ais 28:16; 8:14]*

10

¹ O asidôwai. Aö tac whiñ ñandô ma gaten̄ mbec têñ Anötö, bu lau Israel-nga nan̄ sêkêñ whiñ Yisu dom, nan̄ oc sêkêñ whiñ dec sêtap Anötö ndê mwasin̄ nem ñac si-nga sa.

² A ö wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lêñ. Ñac sêkôm gêñ dau, magoc ñac si gauc sa pi yom ñandô dom.

³ Ñahu bu ñac gauc gêm bu sêtôc ñac dau si lêñ asê tôm lêñ gitêñ. Magoc ñac sem gauc lêñ

nañ Anötö kêmasañ bu sam yac bu lau gitêñ, dec sêsôc lêñ dau ñapu dom.

⁴ Bu Kilisi dau ndê lêñ gitêñ gic bata yomsu hon, dec lau hon nañ sêkêñ whiñ Yisu, nañ Anötö gêlic ñac bu lau gitêñ.

Anötö ndê lêñ nem lau si-nga

⁵ Lêñ bu lau sêti lau gitêñ tu sêñkuc yomsu-nga, nañ Moses whê sa bocdec bu:

Asa nañ bu êñkuc yomsu hon ñapep eñ, nañ oc ndöc tali tu yomsu-nga. *[Lev 18:5]*

⁶⁻⁷ Magoc ñamalac dañ oc tôm bu t i ñamalac gitêñ tu iñ kêkuc yomsu-nga lec dom. Lêñ dati lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whiñ-nga, nañ meñ sa tiawê su. Tôm yom dañ nañ sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom. *[Diut 30:13]*

Bocdinañ yac dapônda ñamalac dañ bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meñ, me bu sip lambwam ndi bu kôc iñ su akêñ lau batê-nga dom, tu bu datap yom pi lêñ dakêñ whiñ-nga ñahu sa. Mba!

⁸ Bu yom pi lêñ dakêñ whiñ-nga dec yac ahoc asê têt mac su, tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Yom dau siñ dau têt mac dom, bu mac akôc sa sip nem ñalôm su, ma mac asôm ambo. *[Diut 30:14]*

⁹ Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêt whiñ ti nem ñalôm sambuc bu Anötö uñ Yisu sa akêñ lau batê-nga, ma whamsuñ hoc yom asê bu Yisu iñ am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si.

10 Bu yêc am nem ñalôm nañ am kênj whiñ, dec Anötö gêlic am bu ñamalac gitêñ, ma yêc am nem whamsuñ am hoc nem kênj whiñ Yisu-nga asê, dec Anötö gêm am si.

11 Tôm Anötö ndê yom nañ sêto yêc nañ sôm:
Asa nañ kênj whiñ iñ, nañ oc maya dau dom.
[Ais 28:16]

12 Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau nañ lau Israel dom, nañ ñalêñ tigenj. Pômdau tigenj dec ti lau hoñ si Pômdau, ma lau hoñ nañ sêta iñ ndê ñaê, nañ iñ oc êmwasiñ ñac ñandô.

13 Tôm yom nañ propet Joel to yêc bocdec bu:
Lau hoñ nañ sêta Pômdau ndê ñaê, nañ Anötö oc nem ñac si. *[Joel 2:32]*

14 Magoc lau nañ sêkêñ whiñ Yisu su dom, nañ oc sêta iñ ndê ñaê ñalêñ bocke? Ñac bu sêñgô iñ ñawaê dom, dec oc sêkêñ whiñ ñalêñ bocke? Ma lau bu sêhoc ñawaê ñayham asê têtj ñac dom, dec oc sêñgô ñalêñ bocke?

15 Ma lau bu sêñkinj lau aheñ-nga sêsa sêndi dom, dec ñawaê ñayham dau oc hôc asê lau dau ñalêñ bocke? Tôm yom nañ sêto yêc nañ sôm:

Lau nañ sêñgô ñawaê ñayham, nañ oc sêtisambuc lau aheñ-nga nañ sêñsêlêñ sêmenj tu sêhoc ñawaê dau asê-nga. *[Ais 52:7]*

16-17 Bocdinañ yac neñ dakêñ whiñ ñahu sip danğô ñawaê ñayham, ma yom pi Kilisi ti ñawaê ñayham ñahu. Magoc lau Israel-nga hoñ sêkôc ñawaê ñayham sa dom. Tôm Aisaya to:

O Pômdau, lau danj sêkêñ whiñ yom nañ yac ahoc asê, nañ dom. *[Ais 53:1a]*

18 Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-nga sêngô ñawaê ñayham su, me mba? Aêc, ñac sêngô su, tòm yom nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Yom dau sa têt nom ñabatiñ hoñ, ma lau sêngô yêc nom ñagameñ sambob. *[BW 19:4]*

19-21 Ma gêndac dañ tiyham bocdec bu, lau Israel-nga sêñyalê yom nañ sêngô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, nañ Aisaya to pi lau Israel-nga bocdec bu:

Tôm bêc hoñ aö kamatôc aman tu wakôc lau dau sa-nga, magoc ñac lau dañgapêc ma ñac si ñalôm ñadandi. *[Ais 65:2]*

Lau Israel-nga sêtec bu sêkôc ñawaê ñayham sa, ma bocdinañ yom dau sa têt lau gameñ apa-nga gi. Yom nañ Anötö sôm têt lau Israel-nga, nañ whê gêt dau sa, tòm Moses to yêc bocdec bu:

Aö oc watoc lau waêmbe sa, e kôm mac anem lêmuj ñac. Ma watoc lau gauc mbasi-nga sa, e kôm mac atac ñandê. *[Diut 32:31]*

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau nañ sêñsalê aö dom, nañ sêtap aö sa. Ma gatôc dauñ asê têt lau nañ sêndac aö dom nañ. *[Ais 65:1]*

11

Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga dom

¹ Bocdinañ aö bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga, me? Aö wasôm mba andô, bu aö dauñ ñgac Israel-nga, ma Abraham ndê wakuc dañ, nañ gasa akêt Benjamin ndê toñ.

² Anötö puc dômbwê in ndê lau nan in kêyalin ñac sa gwanañ su, nan dom. Gauc nem yom nan sêto yêc pi Elaija, têtñ ndoc in pu lau Israel-nga têtñ Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, ñac sic am nem lau propet ndu, ma sêsen alta nan lau sem akiñ am sêmbo, nan su. Aö tañwasêñ dec gasôc am ñapu, ma ñac bu sêndic aö ndu. *[1 Kij 19:10, 14]*

⁴ Gauc nem yom nan Anötö ô têtñ in bocdec bu: Aö gasiñ aneñ lau 7,000 sêmbo lau Israel-nga ñalôm, nan sêpôn haduc têtñ anötö tasan Baal dom. *[1 Kij 19:18]*

⁵ Ñalêñ tigen kwahic dec lau ton dañ sêmbo lau Israel-nga ñalôm, nan Anötö kêyalin ñac sa sêti in ndê, kêkuc in ndê lêtñ êmwasiñ lau ñambwa-nga.

⁶ Ñac sêtap Anötö ndê mwasiñ sa tu ñac dau si sakiñ-nga dom. Anötö bu êñyalin ñac sa tu ñac si sakiñ-nga, dec yom nan dasôm pi in ndê lêtñ êmwasiñ lau ñambwa-nga, nan oc yom ñandô dom.

⁷ Bocdinañ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasic bu sêti lau gitêtñ yêc Anötö angô-nga, magoc gitôm dom. Magoc ñac si lau nan Anötö dau kêyalin ñac sa, nan sêtap lêtñ sêti lau gitêtñ-nga sa. Ma ñac si lau ñatô, Anötö kôm ñac si ñalôm ñadandi sa,

⁸ tôm yom nan sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêtñ ñasec kôm ñac si ñalôm ahuc, ma in kôm ñac si tandô tipec ma ñac si dangasuñ hóc ahuc. Ma ñac sêmbo bocdinañ ñapan e meñ têtñ kwahic dec. *[Diut 29:4; Ais 29:10]*

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasin nan nac bu seneŋ-nga, nan oc kac dau kwi ma kên sac nac, gitôm huc me akô bu kôc nac dôŋ-nga, ma gitôm hoc sêtiŋ gahi pi-nga, ma gitôm ŋagêyô sac bu kên wapac nac.

¹⁰ Anötö kôm nac si tandô tipec, e sêlic gamen apu. Ma in kên nac sêhóc ŋawapac ŋapan e dômbwêkwa mbwê-alö. *[BW 69:22-23]*

Lau apa sêtap mwasin sa tu lau Israel-nga

¹¹ Aö bu wakên gêndac dan tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpen e siŋga gacgeŋ, me mba? Aö wasôm têŋ mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau nan lau Israel dom, nan sêtap Anötö ndê lêŋ nem lau si-nga sa. Ma gêŋ dau oc kôm lau Israel-nga sênem lêmuŋ lau apa dau.

¹² Magoc nac si giso dau ti seŋ bu lau apa hon sêtap Anötö ndê mwasin sa hóc gêlêc. Ma nac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkên whiŋ Yisu, dec lau daêsam andô oc sêtap Anötö ndê mwasin sa êŋlêc, nac lau Israel-nga dau, ma lau gamen apa-nga sêwhiŋ.

¹³ Aö gato yom dindec têŋ mac lau nan lau Israel dom. Anötö kêyalin aö sa gati aposel tu bu wahoc ŋawaê ŋayham asê têŋ mac-nga. Ma aö atac ŋayham atu tu aneŋ gwelen dindec-nga.

¹⁴ Nahu bu mboe aneŋ asidôwai Israel-nga ŋatô oc sênem lêmuŋ Anötö ndê mwasin nan mac atap sa, e kôm nac sênem dau kwi ma sêtap lêŋ Anötö nem nac si-nga sa sêwhiŋ.

¹⁵ Kwahic dec ñac sêkôc ñawaê ñayham pi Yisu sa dom, ma tu dinañ-nga dec lau gamen apa-nga hoñ sêngô ñawaê nañ hê wamba ñac têtñ Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc ñawaê ñayham dau sa ma sêkêñ whiñ Yisu, dec ñac oc sêtôm lau nañ sêtisa akêñ lau batê-nga.

¹⁶ Gêñ ñandô mbêc nañ dakêñ ti da têtñ Anötö nañ gêñ dabuñ, ma oc kôm gêñ ñandô ñambu-nga hoñ ti dabuñ. Ma Anötö bu lic a dan ñawakac bu dabuñ, dec inç oc lic a dau ñasañgac hoñ bu dabuñ bocdinañ.*

Pol gêm dôhôn lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-nga gitôm a ðolib malac-nga nañ Anötö tim ñasañgac ñatô kic. Ma mac lau nañ lau Israel dom, mac atôm a olib saleñ-nga ñasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôñ pi a olib malac-nga dau ñampê, awhiñ a dau ñasañgac ñatô, bu atap ñakwi ñayham sa yêc a olib dinañ ñawakac.

¹⁸ Bocdinañ atoc daôm sa tu mac akôc a ñasañgac nañ siñga su, nañ si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinañ, dec gauc nem bu mac akêñ ñaŋga têtñ a olib dau dom, magoc mac daôm akôc ñaŋga yêc a olib ñawakac.

¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim ñasañgac ñatô su, tu bu kôc mac sa aô ñac su.

---

* **11:16** Yom dau inç gitôm yom gôlinç danç. Yom pi gêñ ñandô mbêc ma a ñawakac, nañ hêganôn lau Israel-nga si apai. Pol bu tôc asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic ñac bu lau dabuñ, ma ñac si lau wakuc bu sêkêñ whiñ Yisu, dec inç oc lic ñac bu lau dabuñ ñalênç tigenç.

²⁰ Yom dau in yomandô, tigen gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akên whin Yisu-nga, ma tim nac su bu nac sêkên whin dom. Bocdinañ atoc daôm sa dom, magoc atôc Anötö.

²¹ Bu a dau nasangac solop nañ Anötö tim natô su. Ma in gitôm bu oc tim mac su bocdinañ.

²² Tu dinañ-nga dec anyalê tidôn bu Anötö in Anötö êmwasiñ lau-nga, ma in Anötö kên ngagêyô tên lau-nga whin. In kên ngagêyô tên lau nañ sêpen, magoc kêmwasiñ mac. Asap in ndê mwasiñ dinañ dôñ. Bu mba, dec in oc tim mac su.

²³ Ma lau Israel-nga dinañ bu sêkac dau kwi ma sêkên whin Yisu, dec Anötö oc kôc nac sa, ma in gitôm bu kên nac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôñ tiyham.

²⁴ Bu mac a olib malac-nga nasangac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib saleñ-nga, ma kên mac ati a olib malac-nga nasangac. Bocdinañ oc nawapac dom bu in kôc a dau nasangac solop, ma kên nac sêlhac si a nampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau hoñ

²⁵ O asidôwai. Yom dindec nahu sip nalôm gi, ma aô tac whin bu mac anyalê napep. Ma bocdinañ oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si nalôm nadandi sa, bu sêmbô bocdinañ e lau gameñ apa-nga hoñ nañ Anötö kêgalêm nac sa, nañ sêmen sêsôc Anötö ndê gôlin napu su nañ.

²⁶ Ma nalên dinañ dec Anötö oc nem lau Israel-nga hoñ si, tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Ngac nem lau si-nga oc meñ sa akêñ Lôc Sayon. Ma inç oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac siñ.

²⁷ Ma aõ wamatiñ aneñ pwac whiñ ñac, têtêm nañ aõ oc wasuc ñac si sac kwi. *[Ais 59:20-21]*

²⁸ Lau Israel-nga sêti Anötö ndê ñacyo, ñahu bu sêkôc ñawaé ñayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinañ-nga ñawaé dau golôm mac. Magoc Anötö kêyalinç ñac sa gwanañ su, dec tac whiñ ñac tu abañi Israel-nga.

²⁹ Bu galem ti mwasiñ nañ Anötö gic bata têtêm lau, nañ inç oc tøm dom bu señ su.

³⁰⁻³¹ Muñ-nga mac lau gameñ apa-nga dañampêc têtêm Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga dañgapêc têtêm Anötö, dec mac atap inç ndê tawalô sa. Ma tu dinañ-nga ñac lau Israel-nga nañ kwahic dec dañgapêc têtêm Anötö, nañ tiñambu oc sêtap inç ndê tawalô sa sêwhiñ.

³² Bu Anötö sam lau hoñ bu lau dañgapêc-nga. Inç tøm gêñ dau tiawê, dec lau hoñ nañ bu sênem dandi kwi, nañ inç oc tawalô ñac.

Datoc Anötö ndê waé sa

³³ Oyaé. Anötö ndê mwasiñ ti inç ndê gauc inç gêñ atu andô, ma inç kêyalê gêñ hoñ e pi sa timala eñ. Asa oc nditøm bu êñyalê inç ndê lêtêm me yom nañ tidônç yêc inç-nga?

³⁴ Asa kêyalê Pòmdu ndê gauc, me gitøm bu kêñ gauc têtêm inç? *[Ais 40:13]*

³⁵ Ma asa tøm bu kêñ gêñ ñayham dañ têtêm Anötö, dec Anötö oc kêñ gêñ têtêm inç ô? *[Job 41:11]*

³⁶ Bu gêñ honj sa akêñ inj ndê, ma inj ti gêñ honj ñahu ma ti gêñ honj ñadau bocdinañ. Datoc inj ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

12

Dasa neñ lêñ wakuc dawhiñ Kilisi

¹ O asidôwai. Gauc nem yom honj nañ aö gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa têtj mac-nga nañ. Dec akêñ daôm sambuc bu anem akiñ Anötö tôm mac nem bêc ambo tamli-nga honj. Akêñ daôm sambuc atôm da tali ma dabuñ, nañ oc ndic Anötö tandô ñayham. Mac nem lêñ ñandô añkuc Ñalau Dabuñ tu anem akiñ Anötö-nga dau dinañ.

² Añsêlêñ ti asa nem lêñ atôm lau nom dindec-nga dom, magoc ati lau wakuc tôm Anötö kênj gauc wakuc têtj mac. Ma bocdinañ mac oc atôm bu añsahê gêñ honj, ma añyalê mêtê gitêñ, ma mêtê ñawasi ma mêtê nañ oc ndic Anötö tandô ñayham, nañ inj atac whiñ bu yac dakôm.

Anötö kêmwasinj yac ñalêñ têtjêñ

³ Tôm Anötö ndê mwasinj puc aö dôñ, dec wasôm têtj mac honj têtjêñ ndi, bu atoc daôm sa êñlêc dom, magoc akôc gauc ñapep pi daôm. Bu mac honj akêñ whiñ Yisu tôm mwasinj nañ Anötö dau gic sam têtj mac ñalêñ têtjêñ.

⁴ Yac tañyalê bu ñamalac dañ inj ñamlic tigenj, magoc ñagêñ daêsam sêyêc inj ndê ñamlic tigenj dinañ. Ma gêñ dau sêwêkaiñ gwelenj têtjêñ.

⁵ Ma ñalêñ tigenj dinañ, yac lau daêsam nañ dakêñ whiñ Kilisi su, nañ dati Yisu ndê gôlôwac dabuñ tigenj, ma yac tigenj-tigenj dambo

tu danem lau hon nan sêmbô gôlôwac dabun ñalôm, nan sa.

⁶ Yac dawêkain mwasiñ dakôm gwelen-nga têtêtêñ, tôm Anötö kêmwasin yac ñalêñ. Asa nan tap mwasiñ hoc yom asê tôm propet-nga sa, nan kôm tôm in ndê kêñ whinj tôc asê.

⁷ Asa nan tap mwasiñ nem akinj gôlôwac-nga sa, nan nem akinj manj. Ma in nan tap mwasiñ sa bu êndôhôn Anötö ndê yom têtê lau, nan bocdinañ.

⁸ Asa nan tap mwasiñ sôm yom ñayham-ñayham tu puc lau dôñ-nga sa, nan kôm. Ma asa nan Anötö ndê mwasiñ kac in bu kêñ gêñ tu nem lau ñalôm sawa sa-nga, nan kêñ ti ndê ñalôm sambuc. Asa nan tap mwasiñ bu nem gôlinj gôlôwac-nga sa, nan kôm ti lichalê, ma in nan tap mwasiñ tawalô lau-nga sa, nan tawalô lau ti atac ñayham.

Mêtê atac whin-nga

⁹ Mêtê atac whin-nga in gêñ dasôm ñambwa-nga dom. Dakôm ñandô sa ñalêñ bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê ñayham dôñ.

¹⁰ Dakêñ neñ ñalôm sambuc tu atac whin asidôwai-nga, ma datoc ñac sa hóc gêlêc daun dandic ñawaê.

¹¹ Dakêñ daun sambuc tu danem akinj Pômdau-nga, ma dakôm ti ñalôm lu-lu dom.

¹² Gêñ nan dakêñ batan bu Anötö kôm, nan dahôn ti atac ñayham, dalhac ñanga tu dahóc ñawapac-nga ti neñ atac pa su, ma dasap mêtê daten mbec-nga dôñ ñapanj.

13 Dakêñ gêñ tu danem Anötö ndê lau dabun nañ sêpônda dau, nañ sa-nga, ma dandic ya ñac.

14 Lau nañ sêkêñ kisa mac, nañ apucbo ñac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec ñac.

15 Lau bu sêkôm atac ñayham, dec atac ñayham awhiñ ñac. Ma lau bu sêtañ, nañ atañ awhiñ ñac.

16 Apiñ daôm dôñ ti ñalôm tigen. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau tí gauc atu-tu dom, magoc atac whiñ lau waêmbe ma ambo ahê ñac dom.

17 Akôm mêtê sac ô sac nañ sêkôm têt mac, nañ dom. Ayob daôm ñapep bu akôm mêtê nañ lau hon sêlic bu ñayham eñ.

18 Anjahê bu nditôm, dec ambo awhiñ lau ti yom malô eñ, ma mac daôm akôm gêt dañ bu asen yom malô su dom.

19 O aneñ asidôwai, akêñ ñagêyô ô sac dom, magoc akêñ lau nañ sêkôm sac têt mac sêsip Anötö amba e sêtap iñ dau ndê atac ñandê sa. Bu sêto yom dañ yêc, nañ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gwelen sac ñagêyô-nga yêc aö aman, ma aö dauñ oc wakêñ.” *[Diut 32:35]*

20 Akêñ ñagêyô dom, magoc akôm tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Am nem ñacyo bu gêt yô iñ, nañ kêt gêt iñ neñ. Iñ bu bu yô iñ, nañ kêt bu iñ nôm. Am bu kôm bocdinañ, dec oc kôm iñ maya dau ñalêñ sac. *[Prov 25:21-22]*

21 Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ñayham eñ e aku sac dulu.

13

Dasôc gôliŋwaga ŋapu

¹ Gôliŋwaga hoŋ naŋ sem gôliŋ sêmbo nom, naŋ si ŋaclai ŋahu yêc Anötö, ma iŋ dau kênŋ ŋasawa têtŋ ŋac bu sênem gôliŋ. Ŋac si daŋ hôc asê ŋambwa dom. Bocdinaŋ lau hoŋ sêsôc ŋac ŋapu sêndic ŋawaê.

² Asa naŋ tec bu sôc gôliŋwaga ŋapu, naŋ tec gôliŋ naŋ Anötö dau kênŋ, ma iŋ oc tap matôc sa.

³ Gôliŋwaga si ŋaclai yêc bu sêmatôc lau, magoc ŋac si matôc dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê ŋayham, naŋ dom, gic waê lau naŋ sêkôm mêtê sac. Tu dinaŋ-ŋga dec akôm mêtê ŋayham eŋ, ma gôliŋwaga oc sêlic mac ŋayham, ma mac oc atôc daôm tu gôliŋwaga si matôc-ŋga dom.

⁴ Ŋahu bu ŋac sêti Anötö ndê lau akiŋ bu sêyob yac dambo ŋayham-ŋga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, naŋ atôc daôm, bu ŋac sêkôc ŋaclai bu sêmatôc lau, ma ŋaclai dau iŋ gêtŋ ŋambwa dom. Ŋac Anötö ndê lau akiŋ naŋ sêô iŋ su sêmbo nom, bu sêkênŋ ŋagêyô têtŋ lau naŋ sêkôm mêtê sac naŋ.

⁵ Tu dinaŋ-ŋga dec dasôc gôliŋwaga ŋapu. Ŋahu bu ŋac si ŋaclai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêtŋ daŋ whiŋ bocdec bu. Tanjalê yêc neŋ ŋalôm bu dasôc ŋac ŋapu, iŋ lêtŋ solop.

⁶ Gôliŋwaga dinaŋ sêkênŋ si têtŋ tu sênem gôliŋ tôm Anötö ndê lau akiŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec iŋ solop bu mac akênŋ takis bu anemlhi ŋac.

⁷ Aêc! Gêtŋ bocke naŋ mac ac waê bu akênŋ, naŋ akênŋ. Takis me mone bocke naŋ mac ac waê bu akênŋ, naŋ akênŋ. Lau naŋ sic waê bu mac atoc

ɲac sa, naɲ dec atoc ɲac sa, ma lau ti ɲaclai, naɲ asôc ɲac ɲapu ɲapep.

Mêtê atac whiɲ asidôwai-ɲga

⁸ Ayob daôm bu tốp daɲ yêc mac-ɲga dom. Tốp tigen yêc mac-ɲga, naɲ bu akêɲ nem atac whiɲ lom daôm. Bu asa naɲ tac whiɲ iɲ ndê asidôwa, naɲ kôm Anötö ndê yomsu hoɲ ɲandô sa.

⁹ Bu yomsu naɲ Moses to bocdec bu, “*Kôm gêɲ mockaiɲ-ɲga dom. Ndic ɲamalac ndu dom. Nem kaɲ gêɲ dom,*” ma “*Tamgatu gêɲ dom,*” ma yomsu ɲatô hoɲ, naɲ ɲahu sip yomsu tigen dindéc, “*Atac whiɲ lau meɲpaɲ am-ɲga gitôm am atac whiɲ daôm.*”

¹⁰ Asa naɲ kêkuc mêtê atac whiɲ-ɲga, naɲ oc kôm lau meɲpaɲ iɲ-ɲga ɲayom dom. Bocdinaɲ mêtê atac whiɲ lau-ɲga kôm yomsu hoɲ ɲandô sa.

Bêc ɲambu-ɲga meɲ kêpiɲ

¹¹ Asap mêtê atac whiɲ-ɲga dôɲ ɲapaɲ, bu mac aɲyalê têm kwahic dec-ɲga su. Têɲ ndoc dakêɲ whiɲ tiwakuc, naɲ dalic bu bêc datap Anötö ndê mwasiɲ nem yac si-ɲga ɲa-ɲandô sa, naɲ yêc ahê dôɲ yêc. Magoc kwahic dec bêc dau meɲ kêpiɲ su. Bocdinaɲ ayêc bêc dom, anem ali.

¹² Ôbwêc pacndê su, ma kêpiɲ bu laɲsê. Bocdinaɲ dahu mêtê ɲasec-ɲga hoɲ siɲ, ma dasap mêtê ɲawê-ɲga dôɲ, gitôm dakôc wapa dandic siɲ-ɲga sa.

¹³ Taɲsêlêɲ ti dasa neɲ lêɲ ɲapep, nditôm lau naɲ sêmbo ɲawê ɲalôm. Dakôm mêtê sac atac ɲagalac-ɲga me danôm gêɲ êɲiɲ yac-ɲga dom.

Dasa lêṅ mockain-nga ma dakôm mêtê mayan-nga dom. Ma dahu mêtê atac ṅandê-nga ma mêtê lêmun-nga hoṅ sinj.

¹⁴ Ansjêlêṅ ti asa nem lêṅ anjuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc inj ti nem ṅakwê. Ma mac nem ṅalôm akwa bu êṅgilí mac bu akôm sac, nanj goc asôc ṅapu me akôm ṅandô sa dom.

14

Yom pi lau nanj sêkêṅ whinj ṅanṅa dom

¹ Lau nanj si sêkêṅ whinj ṅanṅa dom, nanj akôc ṅac sa, ma alic ṅac sac pi yom ma pi lêṅ nanj Pômdau tôc tiawê têṅ yac dom, nanj dom.

² Lau ṅatô sêkêṅ whinj ṅanṅa dec seṅ gêṅ hoṅ. Magoc lau ṅatô sêkêṅ whinj ṅanṅa dom, dec sêkêṅ yao wata ma seṅ dom.

³ Am asa nanj gêlic gêṅ hoṅ ṅayham tu neṅ-nga, nanj pu lau nanj sêtec wata, nanj dom. Ma am asa nanj gêṅ wata dom, nanj pu lau nanj seṅ wata, nanj dom. Bu Anötô kôc lau dau sa su.

⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatôc ṅamalac danj ndê ṅgac akiṅ? ṅgac akiṅ dau ndê ṅadau oc êṅsahê inj ndê lêṅ, ma sôm bu inj lhac, me inj peṅ. Ma inj oc lhac, ṅahu bu Pômdau gitôm bu puc inj dôn.

⁵ Ma yom danj tiyham. Lau ṅatô sêtoc bêc danj sa bu bêc dabunj hôc gêlêc bêc ṅatô su. Ma lau ṅatô sêlic bêc hoṅ tôc dau. Magoc ṅalêṅ solop bu lau hoṅ sêkôc gauc pi lêṅ sênem akiṅ Anötô-nga, ma sêkôm tôc ṅac dau si ṅalôm kac ṅac.

⁶ Lau nanj sêtoc bêc ṅatô sa kêlêc, nanj sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-nga. Ma lau nanj seṅ wata,

nañ sem danje Anötö, dec señ gêñ dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ñac nañ señ wata dom, nañ sêkêñ yao gêñ dau tu sêtoc Pômdau sa-nga. Ma ñac bocdinañ sem danje Anötö.

⁷ Bu yêc yac lau dakêñ whiñ Yisu-nga ñalôm, nañ ñamalac danñ ti ñadau dau tu inñ ndê têm mbo tali-nga, me tu ndê têm mbac ndu-nga dom.

⁸ Yac bu dambo tañli me dambac ndu, nañ dambo tu dapu P ômdau ndê waê sa-nga. Yomandô. Yac bu dambo tañli me dambac ndu, nañ dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinañ.

¹⁰ Ma bocdinañ tu sake-nga mac alic nem asidôwai sac, me apu ñac tu yom ñambwa-ñambwa-nga? Yac tañyalê su bu yac hoñ oc dalhac Anötö anğô-nga têtñ inñ ndê bêc êmatôc lau-nga.

¹¹ Tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo tañli yomandô, dec añyalê pi ñandô bu lau hoñ oc sêpôn haduc têtñ aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö anğô-nga.” *[Ais 45:23]*

¹² Yom dau tôc asê tiawê bu yac tigen-tigen oc dalhac Anötö anğô-nga, bu dawhê dauñ neñ lêtñ sa têtñ inñ.

Mêtê atac whiñ-nga oc kôm asidôwa danñ peñ dom

¹³ Tu dinañ-nga dec danem dôhôn dauñ neñ lêtñ whiñ asidôwai si lêtñ tu dapu ñac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gêñ danñ, nañ oc tôm bu lhac

asidôwa dan ahuc e in so Anötö ndê lêt, nan dom.

¹⁴ Aö gakêñ whin Pômdau Yisu, dec whê anen gauc sa, ma kayalê tidôn bu gêt hon in ñayham yêc Anötö aᅅgô-ᅅga. Magoc ñamalac dan bu kêt whin bu gêt dan in ñadômbwi yêc Anötö aᅅgô-ᅅga ma kêt yao bu nen dom, goc gêt dau ñadômbwi yêc ñamalac dau aᅅgô-ᅅga.

¹⁵ Magoc mac bu anen gêt dan nan kôm nem asidôwa dan ndê ñalôm ñawapac, dec mac atôc mêtê atac whin-ᅅga têt in dom. Ayob daôm bu mac nem lêt anen gêt-ᅅga kôm nem asidôwa nan Kilisi mbac ndu tu in-ᅅga, nan ndê kêt whin tisac dom.

¹⁶ Akôm gêt hon ti gauc, ma bocdinañ lau dan oc sêtôm dom bu sêpu gêt nan mac alic ñayham.

¹⁷ Lêt nan dambo †Anötö ndê gôlin ñapu, nan ñahu hêganôn gêt daneñ ti danôm-ᅅga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôlin ñapu ñahu sip dasa lêt gitêt, ma dambo ti yom malô ma ti atac ñayham nan Nalau Dabuñ puñ dôn sip yac nen ñalôm têtêt.

¹⁸ Asa nan bu nem akiñ Kilisi êñkuc lêt dinañ, nan Anötö oc lic in ñayham, ma lau nom-ᅅga sêwhin oc sêmpin in.

¹⁹ Bocdinañ dasap lêt yom malô-ᅅga dôn, ma dakôm gêt hon tu dapuc asidôwai hon dôn ma dalhac ñanga.

²⁰ Akôm Anötö ndê gwelen popoc tu yom pi gêt daneñ-ᅅga-ᅅga dom. Gêt hon in ñayham tu daneñ-ᅅga, magoc yac bu dakôm ñamalac dan ndê kêt whin tisac tu gêt nan tañ-ᅅga, dec dakôm giso.

²¹ Mac bu aneñ wata me anôm wain me akôm gêñ ñatô nañ kôm nem asidôwa dañ ndê kên whiñ tisac, nañ ñayham bu mac ahu gêñ dau siñ yêc-nga.

²² Yom bocke nañ am kên whiñ pi gêñ hoñ dinañ, nañ kôc dôñ yêc amlu Anötö ñalhu. Asa nañ kôc gauc ñapep pi gêñ hoñ dinañ e kôm giso dom, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ sa.

²³ Magoc ñamalac nañ gêñ gêñ ma ñalôm lu-lu pi gêñ dau, nañ kêkuc lêñ kên whiñ-nga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lêñ bocke nañ am kên whiñ bu lêñ solop yêc Anötö aṅgô-nga, nañ kôm. Gêñ bocke nañ am kôm ti atac lu-lu, nañ sac.

15

Dakôm gêñ hoñ tu danem asidôwai sa-nga

¹ Yac lau nañ dakên whiñ ñaṅga, nañ dahôc ñawapac dawhiñ lau nañ sêkên whiñ babalê, tu bu danem ñac sa-nga dandic ñawaê. Dakôm gêñ tu dapo dauñ sa-nga dom.

² Yac lau tigen-tigen dakôm mêtê ñayham tên lau meñpan yac-nga tu danem ñac sa-nga, ma tu dapuc ñac dôñ-nga.

³ Gauc nem Kilisi. In kôm gêñ dañ tu dau ndê atac whiñ-nga dom, magoc kôm gêñ hoñ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma tu dinañ-nga dec sêpu in, tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Lau nañ sêpu am, nañ sêpu aö bocdinañ. [BW 69:9]

⁴ Anötö ndê yom hoñ nañ sêto yêc muñ su, nañ Anötö kên bu êndôhôn yac. Ma yom dau oc puc

yac dôḅ bu dalhac ḅaḅga, ma êḅgilí yac bu dahu ḅandô ḅayham naḅ dakêḅ batanḅ dambo, naḅ siḅ dom.

⁵ Anötö naḅ puc mac dôḅ ma kêḅgilí mac bu alhac ḅaḅga, naḅ piḅ mac hoḅ dôḅ tu aḅkuc Yisu Kilisi-ḅga.

⁶ Ma ḅalêḅ dinaḅ iḅ oc kêḅ mac ambo ti nem ḅalôm tigenḅ, ma awham pitigenḅ ma ahoc yac neḅ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

Nawaê ḅayham gic lau Israel-ḅga ma lau apa hoḅ ḅawaê

⁷ Bocdinaḅ akôc lau sêkêḅ whiḅ Yisu-ḅga hoḅ sa, tôḅ Kilisi dau kôc mac sa. ḅalêḅ dinaḅ mac oc apo Anötö ndê waê sa.

⁸ Aö wasôm têḅ mac bu Kilisi meḅ gitôm lau Israel-ḅga si ḅgac akiḅ, bu kôm yom naḅ Anötö gic bata têḅ abanḅ Israel-ḅga, naḅ ḅandô sa.

⁹ Ma lau naḅ lau Israel dom, naḅ oc sêmpinḅ Anötö tu iḅ ndê mêtê tawalô lau-ḅga. Gitôm yom naḅ sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaḅ-ḅga aö wampinḅ am têḅ ndoc aö wambo wawhiḅ lau gameḅ apa-ḅga. Wanem wê tu watoc am nem ḅaê sa-ḅga.

[BW 18:49]

¹⁰ Ma yom danḅ tiyham yêc bocdec bu:

Mac lau gameḅ apa-ḅga, atac ḅayham awhiḅ Anötö ndê lau Israel-ḅga. *[Diut 32:43]*

¹¹ Ma danḅ tiyham:

Mac lau gameḅ apa-ḅga hoḅ ampinḅ Pômdau. Ma mac lau hoḅ anem wê atoc iḅ sa-ḅga.

[BW 117:1]

¹² Ma Aisaya to yom bocdec bu:

Nasili danj oc puc pi meñ yêc Jessi ndê ñawakac. Ma inj oc tisa bu nem gôlinj lau nom-nga honj. Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêkêñ bata bu inj nem ñac si. *[Ais 11:10]*

¹³ Aö watenj Anötö, nanj ti gêñ ñayham honj nanj yac dakêñ batan, nanj ñahu, bu kênj atac ñayham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêñ whinj Yisu Kilisi-nga. Ma bocdinanj Nalau Dabunj ndê ñaclai oc puc mac dôñ bu alhac ti atac pa su, ma ahônj gêñ ñandô ñayham nanj mac akêñ batam ambo.

Pol ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga

¹⁴ O anenj asidôwai. Yêc anenj ñalôm aö gakêñ whinj ñanğa bu mac akôm mêtê ñayham enj, ma mac anyalê yom ñandô tidônj, e mac atôm bu andôhônj têtj daôm.

¹⁵ Tu Anötö ndê mwasiñ nanj kênj têtj aö-nga, dec gato yom pi gêñ ñatô ti ñanğa têtj mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham.

¹⁶ Aêc. Anötö kêmwasinj aö, dec kêyalinj aö sa bu wanem akiñ Yisu Kilisi tôm dabunjsiga, bu wahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têtj lau gamenj apa-nga. Ma tu anenj gwelenj dindec-nga dec lau gamenj apa-nga nanj sêkêñ whinj Yisu, nanj oc sêti lau dabunj ña Nalau Dabunj ndê ñaclai, ma ñac oc sêtôm da nanj Anötö gêlic ñayham.

¹⁷ Bocdinanj dec anenj ñahu gapo daunj sa tu gwelenj nanj gakôm tu Anötö-nga, nanj Yisu Kilisi dau.

18 Aö gatec bu wasôm yom pi gêñ nanj aö daun gakôm, tigeñ wasôm yom pi gêñ honj nanj Kilisi dau kôm. Aö gahoc ñawaé ñayham asê têtj lau gameñ apa-ñga, ma sêlic gêñ daêsam nanj aö gakôm. Magoc Kilisi dau gêm ñac si ñalôm kwi e ñac danja wambu Anötö.

19 Inj ndê Ñalau Dabuñ kêtj ñaclai têtj aö bu wakôm gêñ daló ti gêñ atu-tu daêsam. Bocdinañ aö gahoc ñawaé ñayham pi Kilisi asê timala eñ, yêc malac Jerusalem ma yêc gameñ honj e meñ têtj gameñ Ilirikum-ñga.

20 Aö gatec bu wakwê andu pi lhac alhö nanj ñamalac danj kêsuhunj munj su. Bocdinañ têtj ñamata-ñga e meñ, aö atac whiñ bu wasôm ñawaé ñayham asê têtj lau nanj danjasunj sambuc Kilisi ndê ñaê-ñga.

21 Tôm yom danj nanj sêto munj su pi Kilisi bocdec bu:

Lau nanj sêñgô inj ñawaé danj dom, nanj oc sêlic inj. Ma ñac nanj sêñgô yom pi inj su dom, nanj oc sêñyalê inj. *[Ais 52:15]*

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-ñga kêsi

22 Tu gwelenj dinañ hê aö dônj ñapanj-ñga, dec gitôm dom bu watêtj mac waloc.

23 Yala daêsam gi su, aö ñalôm kac aö bu walic mac. Ma kwahic dec aneñ gwelenj pacndê yêc gameñ dindec.

24 Bocdinañ aö gauc gêm bu watêtj gameñ Spein-ñga wandi, ma têtj ndoc wañsêlêtj wandi, nanj dec gauc gêm bu walic mac têtj ndoc dinañ. Aö tac whiñ ñandô bu wambo wawhiñ mac tôm

bêc ñatô, ma gakêñ batan bu tinambu mac oc anem aö sa bu watêñ Spein wandi.

²⁵ Magoc gêñ ñamata-nga aö kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêñ whiñ-nga sa yêc dindê.

²⁶ Bu lau gameñ Masedonia ti Akaya-nga sêlic ñayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkêñ whiñ-nga nañ sêpônda dau yêc malac Jerusalem, nañ sa.

²⁷ Ñac sêlic ñayham bu sêkôm bocdinañ, ma lêñ dau in solop. Ñahu bu lau gameñ apa-nga si tôp yêc lau Israel-nga. Ñac sêtap mwasiñ nem ñac si gatu sa-nga sa tu Kilisi-nga, nañ meñ akêñ lau Israel-nga si toñ. Bocdinañ solop bu ñac sêkêñ si awa nom-nga ñatô, bu sênem lau Israel-nga nañ sêpônda dau, nañ sa, ma sêo si tôp.

²⁸ Têñ ndoc gwelen dindê su, ma wakêñ awa dindê sip lau Jerusalem-nga amba su, nañ goc watêñ Spein wandi. Ma têñ têm dinañ wameñ walic mac.

²⁹ Ma aö gakêñ whiñ bu têñ ndoc waloc wambo wawhiñ mac, nañ Kilisi oc êmwasiñ yac hon êñlêc.

³⁰ Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, ma tu mêtê atac whiñ-nga nañ Ñalau kên têñ yac, dec wateñ mac bu alhac awhiñ aö, ma dahôc ñawapac ñawaê ñayham-nga dawhiñ dauñ. Ma atêñ mbec têñ Anötö tu aö-nga.

³¹ Ateñ mbec bu Anötö êñgaho aö su yêc lau gameñ Judia-nga nañ sêkêñ whiñ Yisu dom, nañ amba. Ma atêñ mbec bu gwelen nañ gakôm bu wanem lau sêkêñ whiñ-nga sa yêc malac

Jerusalem, naŋ oc sêkôc sa ti atac ŋayham.

³² Ma Anötö bu lic ŋayham, dec tiŋambu watêŋ mac waloc ti atac ŋayham, ma waŋwhaŋ dauŋ wawhiŋ mac e licwalô sa tiyham.

³³ Anötö Yom Malô N̄adau whiŋ mac sambob. Yomandô.

16

Pol kêŋ acsalô têŋ iŋ ndê silip naŋ sêmbomalac Rom

¹ Yac neŋ lhuŋwê kêŋ whiŋ Yisu-ŋga daŋ gêm akiŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Kenkria, naŋ ndê ŋaê Pibi. Aö bu wawhê iŋ sa têŋ mac bu iŋ awhê ŋayham.

² Iŋ gêm lau daêsam sa, ma gêm aö sa whiŋ, ma bocdinaŋ dec wandac mac bu akôc iŋ sa tu Pômdau ndê ŋaê-ŋga, aŋkuc Anötö ndê lau dabuŋ si lêŋ solop. Ma anem iŋ sa tu gêŋ bocke naŋ pôn̄da dau-ŋga.

³ Akêŋ aneŋ acsalô ŋayham têŋ Prisila lu Akwila, awhê lu ŋgac naŋ sêkôm gwelenŋ sem akiŋ Yisu Kilisi-ŋga sêmbomalac Rom, tôm aö gakôm gambo gameŋ dindec.

⁴ Muŋ-ŋga iŋlu sêkêŋ dau sambuc tu sênem aö sa-ŋga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aö-ŋga dom. Tu dinaŋ-ŋga aö bu wanem danŋe iŋlu, ma gôlôwac dabuŋ hoŋ yêc lau apa si gameŋ, naŋ sem danŋe iŋlu sêwhiŋ.

⁵ Ma wandac mac bu akêŋ acsalô têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ naŋ sêkac dau sa bu sêlic om yêc iŋlu si andu, naŋ sêwhiŋ. Ma akêŋ aneŋ acsalô têŋ Epenetus, aneŋ ŋamalac atac whiŋ-ŋga, naŋ

ti ngac namata-nga bu kên whiñ Yisu yêc gamen Esia-nga.

⁶ Asôm aneñ acsalô têtñ Maria nañ kôm gwelen atu tu nem mac sa-nga.

⁷ Ma akêtñ acsalô têtñ Andronikus lu Junias, nañ yac asa akêtñ abañ tigen, ma muñ-nga andöc gapoc-walô awhiñ daun. Inlu awhê lu ngac tiwaê yêc aposel si toñ ñalôm. Ma inlu sêkêtñ whiñ Kilisi sêmuñ aö.

⁸ Asôm acsalô têtñ Ampliatus, ngac kên whiñ Pômdau-nga nañ aö atac whiñ kêlêc.

⁹ Ma asôm acsalô têtñ Urbanus, nañ alu am akiñ Kilisi awhiñ daun, ma têtñ Stakis aneñ ngac tac whiñ-nga dañ.

¹⁰ Ma têtñ Apeles nañ hóc ñawapac daêsam tu Kilisi-nga, magoc kalhac ñannga ma hu ndê kên whiñ siñ dom. Ma akôm acsalô têtñ lau hoñ nañ sêmbo Aristobalus ndê andu,

¹¹ ma têtñ Herodion, aneñ ñatô dañ. Ma têtñ lau nañ sêmbo Nasisus ndê andu, nañ sêkêtñ whiñ Pômdau.

¹² Ma akôm acsalô têtñ Tripena lu Triposa, awhê lu nañ sem gwelen ñannga tu Pômdau-nga. Ma têtñ Pesis, awhê nañ aö atac whiñ kêlêc, nañ kôm gwelen ñannga tu Pômdau-nga whiñ.

¹³ Akôm acsalô têtñ Rupas nañ Pômdau kêyalin in sa, ma têtñ in dinda nañ yob aö gitôm aneñ dinañ solop.

¹⁴ Ma asôm acsalô têtñ Asinjkretus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidôwai nañ sêmbo sêwhiñ ñac.

¹⁵ Ma têtñ Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpasi ti lau sêkêtñ whiñ-nga hoñ nañ sêmbo

sêwhiņ ņac.

¹⁶ Akam daôm* aņkuc Anötö ndê lau dabuņ si lêņ. Kilisi ndê gôlôwac dabuņ toņ tigen-tigen yêc gameņ dindec, naņ sêkêņ si acsalô ņayham têņ mac sêwhiņ.

Pol puc lau Rom-ņga dôn bu sêlhac ņanņa

¹⁷ O asidôwai, aô wateņ mac bu ayob daôm têņ lau naņ si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom naņ so yom ņandô naņ mac akôc sa su, bu ņac si yom dau kôm lau si sêkêņ whiņ tisac. Andic ahê lau kaiņ dinaņ.

¹⁸ Bu ņac sem akiņ yac neņ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-ņga. Ñac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ņayham-ņayham bu sêņsau lau gauc babalê, naņ sêtôm dom bu sêņyalê yom ņahu.

¹⁹ Lau hoņ sêņgô ņawaê bu mac daņam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinaņ aô atac ņayham atu tu mac-ņga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêņ ņayham-ņga, ma andic ahê mêtê sac hoņ.

²⁰ Anötö Yom Malô Ñadau ņasawa sauņ oc ku Sadaņ dulu, ma kêņ iņ sôc mac gahim ņapu. Yac neņ Pômdau Yisu ndê mwasiņ têņ mac.

Lau ņatô sêkêņ si acsalô têņ lau Rom-ņga

---

* **16:16** Yêc iņ ndê bapia, Pol to yom ma sôm têņ lau Rom-ņga bu sêņgutô dau ņa lêņ dabuņ. Mêtê dau bu tôc asê bu ņac hoņ sêmbô ti ņalôm tigen ma atac whiņ dau. Alic yom kaiņ tigen yêc bapia ņatô - 1 Kor 16:20; 2 Kor 13:12; 1 Tes 5:26; ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêkuc lau Israel-ņga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-ņga si mêtê naņ êlêmê sêkôm, naņ sêkam dau.

²¹ Timoti, nañ kôm gwelen whiñ aö, nañ kên ndê acsalô ñayham têt mac. Ma Lusias, Jason ma Sosipata, lau nañ yac asa yêc abun tigen, nañ sêwhiñ.

²² (Ma aö Tetius, nañ gato Pol ndê yom sip bapia dindéc, nañ wasôm acsalô têt mac tu Pômdau-nga.)

²³ Ma Gaius, nañ kôc aö Pol ti lau sêkên whiñ-nga malac dindéc-nga sa, ma kên ndê andu ti yac mba gameñ akac sa ambo-nga, nañ kôm ndê acsalô têt mac whiñ. Ma Erastas, ngac nañ yob malac dindéc si ganom mone-nga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô têt mac bocdinañ. [

²⁴ Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin têt mac hon. Yomandô.]

Pol teñ mbec êmpin Anötö-nga

²⁵ Tampin Anötö dandic ñawaê. Bu ñawaê ñayham nañ aö gahoc asê, ma mêtê nañ sem pi Yisu Kilisi, nañ Anötö gitôm bu puñ dôn yêc mac nem ñalôm e kôm mac akên whiñ ma alhac ñanga. Anötö ndê lêñ nem lau si-nga yêc sin dau ñasawa baliñ su.

²⁶ Propet akwa sêto yom pi lêñ dau muñ su, ma kwahic dec Anötö nañ mbo titêm-titêm, nañ gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-nga sambob sêkên whiñ, ma danğa wambu in.

²⁷ Dahoc Anötö tigen, gauc ti gauc Nahu, nañ ndê waê sa tôm têm hon, tu Yisu Kilisi-nga. Yomandô.

Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc
Bugawac: Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc New
Testament

copyright © 2013 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bugawac

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

1dcc5a6c-3c1e-54e8-aa77-af18a3782048